

В Наше Власотинце

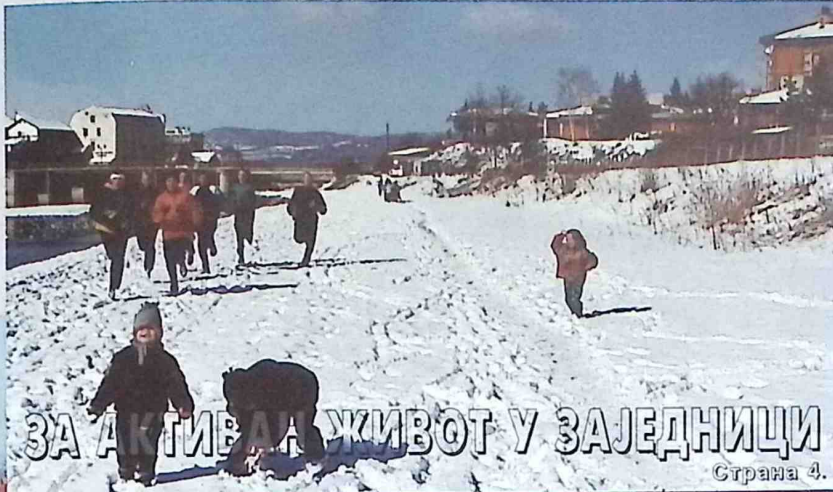

Број 2, фебруар 2013. године - Часопис власотиначке библиотеке

СТО ГОДИНА ВЛАСОТИНАЧКЕ БИБЛИОТЕКЕ
ПИГРИНОЈ КУЋИ ВРАЋЕН СТАРИ СЈАЈ

Стране 9 - 12.

ЗА АКТИВАН ЖИВОТ У ЗАЈЕДНИЦИ

Страна 4.

544
659.3(497-11)

ВЛАСОТИНЦЕ ЗЕМЉА ЧУДА

Страна 22.

ДА ЗА СОБОМ ОСТАВИМО ТРАГОВЕ

Први је број Нашег Власотинца добро прошао, судећи по интересовању да се до њега дође. И то не само од гостију који су били на отварању обновљене Гигине куће већ и од оних који нису били у могућности да присуствују том чину. Наша претпоставка да ћемо прувући пажњу, пре свега оних који желе и могу да се искажу путем писаног медија, била је на месту. Већ нам стижу прилози са многих страна, тако да стичемо обавезу да створимо стабилно финансирање за даље излагање.

Наиме, и овај је број штампан захваљујући пројекту Прогреса, али се надамо да смо показали неопходност постојања часописа који би се бавио културним и друштвеним питањима наше општине. Покушаћемо да обезбедимо његово излагање два пута годишње, јер нам се чини да средства за то неће бити немогуће осигурати, али и зато јер је тај термин најподеснији за варош нашега типа. Ово све зарад тога јер смо себи ставили у задатак да бележимо догађаје и појаве у Власотинцу, да их описујемо и тумачимо, да говоримо о заслужним појединцима и важним датумима, које ваља памтити. А због оних од којих смо наследили планету, да им буду на ползу и наук, морамо истрајати у својим напорима и амбицијама.

И, ево нас у другом броју, срећни што смо реновирањем Гигине куће, после четворогодишњег труда успешно завршили још једну пословну годину, што улазимо у ново лето са већим плановима и израженијим ентузијазмом. Очекујемо, поштовани читаоци ваше прилоге и вашу подршку, да бисмо заједно што дуже трајали. Рад у медијим, нарочито штампаним, подразумева двосмерни процес, и што тешњу сарадњу уредништва са читаоцима. Поготово са оним који имају шта да кажу, односно онима који се баве литерарним стваралаштвом, историјским, социолошким и другим истраживањима завичаја.

Ево нас, ето вас - рат духовном мировању, оставимо трагове за собом (као што рече Илија Стреља - које керови неће полизати).

СТРАЊЕ

На старим фотографијама Страње је голо брдо, обрађено и родно, окићено виноградима и воћњацима. Под њим је гробље, које данас зовемо Старим, одакле су уморни виноградари, вредни домаћини, када су занавек склопили жуљевите и нестрпљиве руке, са вечног коначишта љубоморно гледали свој домазлук, и чували га својим аманетом. Под њиме су Маричкине баче и плодне њиве у Луку, нађубрене власинском ти-њом, у хладу топола и врба.

Причао ми је Тома Торник, син чувеног оратора, од природе надареног, коме је публика, можда и из зависти говорила: Живео Владе Торник, говорник, избаците га напоље, да осморо деце нису могла да се прехране од очевог ковачког заната, већ кад поју у школу, а они трк преко Страња, назобу се гројзе и праске. Кад се враћају кући, где ће другим путем него у лојзе и у баче. Сличне сам приче чуо и од Стаменкових и од Стојилковчана.

Тако је Тома, одхрањен крај Власине, догурао до два доктората па двадесет година Јапанцима држао лекције из француског језика и социологије комуникације. У време послератне изградње и убрзане индустријализације, деца из богаташких кућа, које су своја имања имали на престижној локацији у Стрању, над Власином, напуштала су варош, изучавали високе школе и своју су памет и умешност поклањали великим градовима. А Страње је копнело, као што је копнела и снага њихови родитеља, који су их од тих винограда отхранили и на животни пут извели.

Данас је Страње затрасло у коров и трње, Биџински извор не могу више да нађу ни они који га се сећају по хладној и доброј води. Епидемија урбанизације захватила је и овај део, па ће, сасвим је извесно, на Стрању ускоро расти куће, све лепша од лепше, као што су ту некада рађали виногради, све бољи од бољег.

Срба Такић

ПОВОДИ

УМЕСТО ДА НАС ХВАЛЕ ОМАЛОВАЖАВАЈУ НАС, ИЛИ КУДА ПЛОВИ НАШ ПРАЗАН БРОД

Са пријатним изненађењем примили смо позив Миленице и Драгише Лепојевића из Крушевице да присуствујемо крштењу њиховог шестог и седмог детета, Димитрија и Наталије. Удружење Поштовалаца Свете

Горе Атонске - Власотинце је 2009. године Миленици, тада мајци петоро деце, одало признање, доделивши јој награду Највласотинчанин, односно Диплому за допринос подизања угледа српскога рода и право-

славне вере, како се ова награда званично зове.

Пошто је Драгиша, глава куће, тада био једини који је приходао у породици, лоше материјално стање Лепојевића било је евидентно. Зато се је

Разгледница - СТРАЊЕ ..... стр. 2.

Интервју - др Владимир Стојанчевић
У СВОМ РАДУ ТРЕБА ДА СЕ УГЛЕДАМО НА ДЕЛА
СЛАВНИХ ПРЕДВОДНИКА ..... стр. 6-7.Разговор споводом - БИБЛИОТЕКА ЈЕР ПОНОС
ВЛАСОТИНЦА .....стр. 8-9.ЗАВИЧАЈНИ ФОНД НАРОДНЕ БИБЛИОТЕКЕ
.....стр. 12.Издвојено - О НАСТАЈАЊУ ШКОЛСТВА У
ВЛАСОТИНАЧКОМ СРЕЗУ .....стр. 13.МУШКА ЛИЧНА ИМЕНА ЦРНОТРАВАЦА
(Антропонимијски систем Црне Траве) .....стр. 14.Истражујемо - НАЈСТАРИЈЕ УДРУЖЕЊЕ
ВЛАСОТИНЦА ..... стр. 15.Да се не заборави - ДЕДА ГАВРИЛО
МИЛОШЕВИЋ ..... стр. 17.О томе се прича - ЖИВОЈИН МИШИЋ
У ВЛАСОТИНЦУ ..... стр. 19.

Ходопис - ПУТЕВИМА ПРЕДАКА ..... стр. 20-21.

Примери - УСПОМЕНЕ КОЈЕ ЖИВОТ ЗНАЧЕ
..... стр. 21.

ВЛАСОТИНЦЕ ЗЕМЉА ЧУДА ..... стр. 22.

Удружење потрудило да им скромном донацијом бар мало помогне. Од тада су се три најстарије ћерке удале, већ имају и своју децу, те се Драгиша и Миленица, с правом, хвале да имају и унуке. Овога пута у походе су им се, са поклоницама упутили, осим чланова Удружења и чланови Општинског већа и чланице Актива жена СПС Власотинца.

У њиховој кући у Крушевици и сада је више него скромно, али послужења за добронамернике се увек нађе. Уз њега и прича лакше иде. Неизбежна је она о „деци као највећем богатству.

„За мене нема веће среће него кад их видим овако насмејане и живахне. Пара никад нема довољно, колико да имаш увек ће бити мало. Али ми смо задовољни оним што имамо, а и децу смо васпитали да не желе оно што није њихово“, каже Миленица.

„Много смо се подгосподили, допуњује је Драгиша. Само се на себе мислимо, на своје удобности, породице и фамилије не стају, а од тога нам није, нити може бити, боље.“

Живост и смех у кући Лепојевића, неки оптимизам који избија из свакога од њих наводи нас на упоређивање са породи-

цама које имају једно или два детета, или, стварање потомства одлажу за време „када услови буду бољи“. У том грчу „да се створе“ или боље речено да им неко свори боље услове, нема задовољства со-бом, нити животом који се живи. А, ево, Лепојевићи нас уче да је срећа у ономе што је Бог дао, и у настојању да се бољитку допринесе својим трудом и жељом.

Оно што им смета је омаловажавајући однос околине, па и самих пријатеља и рођака према њима, због многодетства. Данас, када се депопулација у Србији мери не више бројем несталих појединаца и породица, већ нестатком читавих села, када сами себе урушавамо непристајањем да своје самољубље и себичност занемемо напором да се створи и одржи складно породично гнездо, из чије ће топлине изнићи бројно потомство, а што опет подразумева личну жртву и неопходну толеранцију да до тога дође, спаса нам нема ако не ставимо све прсте на чело и одлучимо да прамац брода којим пловимо ка амбису окренемо на другу страну.

Лепојевићи из Крушевице су светионик који ваља следити, док још има наде.

Срба Такић

КАКО САЗНАЈЕМО ИЗ „ВЛАСИНЕ“

Културно-привредна и туристичка манифестација "Лето у Власотинцу", коју традиционално током пет недеља организује Културни центар Власотинце отворена је 5. јула.

Представници локалне самоуправе пре одласка на Олимпијаду приредили су пријем за Предрага и Ненада Филиповића, атлетичаре, који су наступали за српску репрезентацију на 30. Олимпијским играма у Лондону.

У Билтену је најављена реализација низ пројеката, који ће се реализовати у наредном периоду. Неки од њих су обнова фасада старих зграда и објеката, уређење градске плаже, изградња рибље стазе на Власини, асфалтирање улица у граду и сеоским месним заједницама.

Билтен бележи да је и ове године у организацији локалне самоуправе одржан 27. Вински бал. Вински бал је и ове године обиловао низом садржаја. Најбоља песма на тему вина и грожђа је песма "Здравица", аутора Бошка Ломовића из Горњег Милановца, за најбољу карикатуру проглашена је карикатура Николе Оташа из Београда, одржана је трибина за оживљавање власотиначког виногорја.

По први пут организоване су Игре на води а победила је екипа Школски из Власотинца. За најбољег виноградаря изабран је Милутин Цакић из Дадинца, најбољи винар у категорији белог вина је Драган Пешић из Прилепца а у категорији црвеног вина Светислав Крстић. Најбржи у испијању шприцера био је Марко Стаменковић. Овогодишња Мис Винског бала је Милица Ристић из Бабушнице. Власотинчани су имали прилику да уживају у коцертима Ју групе, Петра Митића, Мирјане Алексић и Мирјане Мирковић. Ове године Вински бал завршен је наступом групе Валентино.

Током септембра започела је санација власотиначког моста Газела.

Власотинце по први пут добија видео надзор у граду.

Одржани су 18. Власински сусрети социолога.

Од 1. октобра до 15. децембра и у власотиначкој општини почео је "Попис пољопривреде 2012".

Дечја недеља обележена је од 1. до 7. октобра под слоганом "Растемо као једно - бољи смо заједно".

Општина Власотинце обележила је 68. годишњицу од ослобођења Власотинца. Дан општине обележен је низом манифестација, а најзаслужнијим појединцима и правним лицима уручена су октобарска признања.

У Галерији Културног центра на Нешићевом кеју током октобра месеца приређен је 29. Ликовни салон.

У новембру Билтен бележи да је одржан 20. Песнички час - Учитељству у част у спомен Даници Горуновић Тасић. Учесници-песници ове дводневне манифестације били су Слободан Станишић, Русомир Антић и Виолета Јовић.

Почетком децембра Гимназија "Стеван Јаковљевић" низом активности прославила је пола века свог постојања и тако обележила овај значајан јубилеј. У оружаном пљачки златаре "Унца" 14. децембра у центру Власотинца убијен је полицајац Мирослав Стаменковић.

Приредила: Весна Милтеновић

СЛИКОМ И ОЛОВКОМ ДОКАЗ ВЕРНОСТИ

Дуго се на нашем гробљу могла видети једна керуша, са својим пестанцетом, како крај истог споменика седи данима. Прича о псећој верности на овај се је начин још једном потврдила.

Наше Власотинце, новине власотиначке библиотеке. Редакција: Срба Такић, главни и одговорни уредник; Маринко Ђорђевић, компјутерска припрема; Светлана Милосављевић, Весна Милтеновић, Светлана Станковић, Драган Видосављевић, Драган Миљковић, Снежана Ђокић, лектор.

У нашој општини од 2008. године ради Дневни боравак за децу и омладину ометену у развоју

ЗА АКТИВАН ЖИВОТ У ЗАЈЕДНИЦИ

Занемаривање и скривање особа са сметњама у развоју иза затворених врата институција и сопствених домова дуга је традиција у нашој земљи. Упркос уставним гаранцијама које прописују заштиту особа са инвалидитетом и законима о људским правима деца и одраслих са тешкоћама у развоју, они су још увек су изоловани од друштва. Међутим, у Власотицу то више није случај.

2008. године формиран је Центар за децу и омладину, организациона јединица Центра за социјални рад за општине Власотинце и Црна Трава и први међуопштински центар за развој услуга социјалне заштите. У оквиру овог Центра најпре је успостављена услуга - Дневни боравак за децу и младе са сметњама у развоју, док су 2011. у оквиру пројекта ИПА 2008 – „Успостављање и даљи развој услуга социјалне заштите за децу и младе са сметњама у развоју у општинама Димитровград, Бела Паланка, Бабушница и Власотинце“ (пројекат

финансиран средствима ЕУ) успостављене и услуге Помоћ у кући и Предах нега за децу и младе са сметњама у развоју.

Ове услуге имају за циљ да омогуће деци и младима са сметњама у развоју да развију своје капацитете, повећају своју самосталност, да учествују у активностима своје заједнице како би се

скренула пажња јавности на посебност света ових малишана и указало на неправду коју им је дугогодишње скривање нанело.

У којој мери је Центар за социјални рад успео у остваривању ових циљева најбоље говори свеобухватно истраживање задовољства родитеља деце која користе ове услуге. Истраживање

је показало да су сви испитаници веома задовољни пруженим услугама и да је њихово коришћење допринело повећању квалитета живота њихове деце, али и квалитету њихових сопствених живота.

Такође број акција организованих у оквиру Центра за децу и омладину сведочи о степену социјалне инклузије који је постигнут у Власотинцу уз свесрдно залагање запослених у овом Центру, али и саме деце, корисника услуге. Поред Ускршњег и Новогодишњег вашара које је Центар за децу и омладину организовао, наша деца учествовала су и на Спортским сусретима деце Дневних боравака у Прокупљу, ишла су на екскурзије у Соко Бањи, Сијаринској Бањи и на Власинском језеру, што је за већину ове деце био први одлазак из Власотинца. Ове акције омогућиле су деци да искажу своју креативност, а кад им се једном пружи прилика, ова деца ће вас итекако изненадити оним што могу да учине.

Љубинка Цветановић

ПОДСЕЋАМО

КУЋА СА ПРИЧОМ

Прошлогодишња акција сређивања фасада старих кућа у централним градским улицама привукла је велику пажњу. Од медија, преко власника тих и других некретнина који су заинтересовани да се овај посао и ове године настави, до путника намерника, сви су они поздравили овакво улепшавање вароши. Стигло је и неколико писаних захтева појединаца да се њихове куће нађу на списку оних које ће се радити. Једна од тих препорука односи се на кућу у улици Ивана Милутиновића, која „има причу“. Наиме, на мермерној табли,

окаченој на њеној фасади, пише: „У овој кући се алкохол не пије“.

За Власотинце, које још увек важи за виноградаски крај, и где се култ пијења од малена негује, порука оваквог типа делује као светогрђе. А шта је навело Јована Ванета Јовића, трговца (1881-1936), да на своју кућу стави овакву таблу? У књизи Хроника Стојилковчинског рода, Драгутина Стојановића (Београд, 1983), на страни 128. стоји овакво објашњење: „Ване је био живог темперамента и прилично склон ексцесима у друштву“.

А на страни 129. о његовом оцу Атанасију Таси (1852-1920), чорбацији и трговцу, и породици коју је оставио за собом, као општа одредница наводи се следеће: „Атанасије и његови у Власотинцу су познати по надимку „Шоролике“ или „Шороликини“, који је настао зато

што су они, некад богати и доста обесни, за своје време и прилике, често јурили коњима и колима по прашњавим власотина; ким сокацима и шоровима – „шорили“ по прашини, како су људи говорили, па им је отуда дошао и надимак“.

У већ поменутој књизи, на истој страни, налази се и занимљив запис како је „Ване осветио своје дедове Стојана и Јована, који погинуше 1877. од Турака, на Косовици код Грделице“. Од старијих Власотинчана чули смо и казивање да је Ване волео да попије и да се коцка. После једне од бурних ноћи, када је направио позамашан дуг, одлучио је, прек и нагао какав је био, да прекине с таквим животом. Престао је да пије, да се коцка, и још више – у свом дому забранио је употребу алкохола. А да то не би морао свакоме понаособ да напоми-

ње и образлаже, он је једноставно дао да се његова воља исклеше у мермеру.

Праунук Ванетов, Јован, који се бави маркетингом и односима са јавношћу (илити адвертајзингом, како се то модерно каже), у шали напомиње да је његов чувени предак први схватио значај јавног оглашавања путем билборда и рекламних паноа. Све у свему, ево нам куће са добром причом, која би могла да буде једна од привлачних места за евентуални обилазак Власотинца, онда када Власотинце буде привлачно место за евентуални обилазак, тј. када схвати да може да направи причу у туризму, и када поради нешто на ту тему.

Срба Такић

Статистички подаци о броју венчаних на подручју наше општине озбиљно упозоравају

КАД БРОДОВИ ЗАОБИЛАЗЕ ЛУКЕ

Статистика је наука без душе, у њој нема наклоности према било коме. Она збраја један и један, каже да су два, па сведело се то некоме или не. Осећаје и љубав препушта другим факторима, она је ту да бележи чињенице. Уосталом, зашто бисмо од непристрасне научне дисциплине тражили љубав кад је нема ни међу људима. Као да нас је нека студен прекрила и залепила се за нас као паучина, никако да се отргнемо. Више бринемо нпр. о правима LGBT популације и другим медицинским и социолошким девијантним појавама, оправдавајући их и снажећи их, док темељне вредности гурамо на маргину, гледајући на њих као на нешто анахроно.

У Србији, све мањој и све тањој, је, рецимо, број вечњаца у 2002. години био 41.947, а онда је из године у годину опадао, да би 2011. износио 35.808. Или, другачије речено, у Србији је 2011. године било 2.497.187 домаћинстава, што је у односу на 2002. годину мање за 24.000. Пошто се, изгледа, Власотинце труди да буде у тренду, да случајно не заостане за другима, извештај о броју склопљених бракова је и овде једно поразно стање: 2000. године су 155 заљубљених парова пред матичарем рекло да (наравно, различитих полова, оне истополне још не рачунамо - што би Власотинчани рекли: „још несмо толко узбујали“).

Број склопљених брачних заједница у нашој општини у 2012. години је био тек 97. Између ове две године број ставших на „луди камен“ кретао се по систему клацкалице - горе-доле, као што су и односи у њој одређени фреквенцијом откуцаја све отуђених срца. Међутим, тенденција опадања броја парова који су ушли у своју срећну луку је евидентна: венчаних је 2001. било 161, 2002. -

112, 2003. - 123. У 2004. Тај се број попео до 143, а онда опет пада: 2005. - 133, 2006. - 110.

По истом принципу, више-мање, 2007. је било 139 нових брачних заједница, 2008. - 108,

јих је, а како би другачије било, такође све мање. Али о томе смо писали у прошлом броју, овде тек, као констатацију за крај, можемо изрећи мудрост афористичара: „Битка за земљу

најуспешније се води у брачном кревету“. Међутим, то је већ покреће неку другу тему, па ћемо покушати да је обрадимо у неком од наредних бројева.

Срба Такић

ЗАБЕЛЕШКА

ЗЕЛЕНИ КИЛОВАТИ СА ВЛАСИНЕ

На Власини је изграђено девет мини електрана, од којих је седам у функцији, две ће ускоро бити пуштене у рад, а десета је у изградњи

Из Власине и њених притока, на подручју Црне Траве, већ теку „зелени киловати“. Председник општине Славољуб Благојевић каже да је најмања и најнеразвијенија општина у Србији прва завршила изградњу мини хидроелектрана. Од десет плани-

општински буџет слива се знатан приход од фирмарине, која по електрани износи 300.000 динара. Будући да се фирмарине укидају, надамо се да ће се убудуће у буџет општине издвајати по киловатсату - каже председник Црне Траве.

На подручју ове општине постоји могућност за изградњу још десет мањих електрана од по 200 мегавата. Овде сматрају не би требало више градити, јер су електране нанизане на малом простору, па је река од једне до друге скоро пресушила. Међутим, све зависи од процене инвеститора да ли ће име се изградња тако малих електрана исплатити.

Ипак, градња малих електрана на Власини није завршена, јер су сада на потезу Власотинчани. Од расписивања огласа за изградњу мини-хидроцентрали у Србији пристигло је 1.300 пријава за доделу дозвола, од којих са подручја Власотинца тридесет. По томе би се могло закључити да ће ова општина добити квалитетне инвеститоре.

-Наша је општина одредила осам локација за изградњу мини-хидроцентрали али је само пет њих било интересантно инвеститорима и за њих је конкурисало тридесет потенцијалних улагача - појаснио нам је Маринко Ђорђевић, шеф Општинске канцеларије за локални економски развој. Он очекује да се уговори са њима ускоро потпишу и да се крене са реализацијом.

Милан Момчиловић

ЛОША ИСКОРИШЋЕНОСТ КАПАЦИТЕТА

Иако „зелени киловати“ представљају сигурну енергетску будућност Србије, у протекле четири године искоришћено је мање од седам процената издатих дозвола за изградњу капацитета за производњу електричне енергије из обновљивих извора. Наша земља до 2020. године мора да повећа учешће обновљивих извора енергије - сунца, ветра, и воде до 27%, и да истовремено смањи емисију штетних гасова и губитак топлотне енергије за најмање 20%.

раних електрана, укупне снаге дванаест мегавата, завршено је девет, од којих је седам у функцији, две ће бити ускоро пуштене у рад, а једна се гради.

„Еко-енерго група“ из Београда власник је осам електрана, а швајцарска фирма „Тек енерџи“ изградила је две. Општина је решила проблем снабдевања електричном енергијом, а вишак струје испоручује се Електропривреди Србије. Поред тога, уј

2009. - 87, а 2010. - 88. У 2011. години је забележен мали пораст - 114, али прошле године је тај број мањи за чак 17. Ни предвиђања за ову 2013. нису сјајна, јер је за првих шест месеци само 31 пар одлучио да уплови у брачну луку.

Иза ове логична је статистика о броју новорођенчади, ко-

ФОТО ВЕСТ

Текст и слика: Срба Такић

ЛЕПО НЕГО ШТА

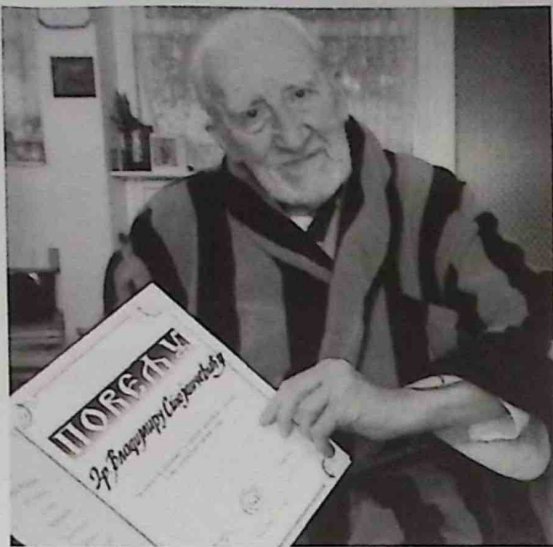
Новогодишње осветљење градских улица ове је године било богатије него до сада. Неколико новина учиниле су празничну декорацију још свечанијом. Тако је и „Криви мост“ украшен светлећим цревима био посебно интересантан.

Готово сви који су га видели и пролазили њиме били су задовољни овом новотаријом, али су били и „стопостотно“ убеђени да неће дочекати ни новогодишњу ноћ. На опште задовољство, она су била ту све док их служба која их је поставила није и скинула, после Српске нове године. Ни ми не можемо а да не изразимо задовољство неочекиваном сналажљивошћу наше младежи. Да ли се то мењамо на боље.

ИСКОСА ГЛЕДАНО

Аутор: Зоран Илић

Од како је почео да излази Власотинчки зборник, ево већ четвртог броја пред штампом, ви сте његов стални сарадник. Одкуд код вас та жеља за сарадњом?

Још у доба мога раног детињства слушао сам о Власотинцу из причања моје мајке Лепосаве Савке, кћери Василија Цилета Стаменковића, абаџије у Лесковцу, о његовим пословним везама са овим местом, а затим као ђак основне школе и у гимназији (у Велесу, тадашњој Јужној Србији), у земљопису Југославије, као и о дединим пословним везама са Власотинчанима као предузетним и сналажљивим, даровитим људима, иначе његовим муштеријама абаџијских производа.

Касније, као гимназијалац виших разреда, проводио сам школски распуст - ферије и код других својих рођака у Лесковцу, а посебно код ујака Јована В. Јовановића, познатог адвоката и јавног радника, политичара Народне сељачке странке и уредника лесковачких Недељних новина. Тако сам био у повољној прилици да јаче упознам и живот, нарави, говор и карактер и Власотинчана, а наравно и уопште свог становништва тог дела јужно-моравског подручја, чије сам особине и особености задржао у пријатној и привлачној успомени.

Читајући понеку од књига из прилично разноврсне ујакове библиотеке о приликама из времена ослобођења од Турака (1877/78 године), и о учешћу тамошњих људи, варошана и сељака, као устаника и добровољаца у саставу српске војске - а посебно о борбама око Власотинца и кроз Грделичку клисуру (Дервен), са великим симпатијама заволео сам сав тај устанички предео и његове људе. Отуда је после, кад сам се одао професији историјске науке (после студија на Филозофском факултету Универзитета у Београду), добар део мог професионалног научног рада био је посвећен управо ширем подручју Лесковца, тј. сарадњи у Лесковачком зборнику, као и у Власотиначком зборнику.

У вашим истраживањима какву улогу и које место одређујете прошлости Власотинца у српској националној историји?

У мојим истраживањима, а у склопу српске националне историје, Власотинце и његова гравитациона околина, има, сразмерно, посебно, иако не тако велику, али ипак видну и занимљиву прошлост, посебно од времена Првог српског устанка (1804-1813), али, уопште и током трајања читавог периода Српске националне рев-

Поводом стоте годишњице од оснивања власотиначке библиотеке, највећим награду и захваљујући му се на подршци коју нам је пружио вишеструким

У СВОМ РАДУ ТРЕБАМО ДА СЕ

олуције (1804-1918), иако је био изван територије ослобођене Србије у време Карађорђа и кнеза Милоша.

Познато је било да за то време није било ниједног случаја народних буна у лесковачком крају, источно од Јужне Мораве, а да Власотинце и цео његов пре-

у стварању историје власотиначког подручја.

Поред Карађорђевог војводе Илије Стреље Петровића и других учесника у 1. и 2. српском устанку, подаци код Милана Ђ. Милићевића у "Поменику" и "Краљевини Србији - Нови крајеви", подаци за каснији

САРАДЊА ДУГА ДЕЦЕНИЈУ

Академик др Владимир Стојанчевић, по оцу Крагујевчанин, по мајци Лесковчанин, можда и због свог локалпатриотизма, велики део свог научног рада посветио је подручју јужне Србије. Већ неколико деценија присутан је у научном и културном животу Лесковца, а од оснивања је сарадник и Лесковачког зборника.

Када смо се и ми у Власотинцу осмелили да покренемо свој Зборник, замолили смо др Стојанчевића да својим прилогом, али и искуством и знањем, буде уз нас и помогне нам у покретању ове, за нас значајне публикације. Наша сарадња траје успешно већ читаву деценију, а поред штампања његових научних радова у Власотиначком зборнику, одштампана је и једна његова књига у нашем издању (Срби у Метохији у 18. веку). Намера да одштампамо још једну књигу чији је он приређивач (Збирка истраживачких радова које је његова супруга, др Видосава Стојанчевић, штампала у неколико бројева Лесковачког зборника), због недостатка финансијски средстава још увек је на чекању.

део нису узели учешћа у борби против Турака и њиховог управног система, све до ослобођења у десембру 1877. године.

Које догађаје из прошлости Власотинца и његове околине сматрате као најзначајније?

Као најзначајнији догађаји из прошлости Власотинца били су веома знаменити датуми: везани за године 1821/29. - време грчког народног устанка и пропагандне активности грчких Хетериста - револуционара у нишком и лесковачком пашалуку; за велики народни устанак 1841. године - вођа устанка у Власотинцу био је Станко Атанацковић "Бојаџија"; за стварање - учешће у тајној завереничко-устаничкој организацији из Гарашаниновог "Начертанија" 1844/49. године; за масовно хапшење и депортовање Власотинчана у време инспекционог похода великог везира Мехмед Кибризли паше, 1860; за ослобођење Власотинца, децембра 1877. године.

Да ли, по вашем критеријуму, има Власотинчана који су заслужили да уђу у један нови Поменик знаменитих Срба, као што је, на пример, онај Милана Милићевића из 1888. године?

Свакако, у свим горе наведеним знаменитим догађајима везаним за ослободилачки покрет и политичку историју власотиначког краја, истицао се већи број утицајних и ангажованих људи, а исто тако, после ослобођења од турске власти, знатан број виђених људи, Власотинчана, из друштвеног, економског, културног, црквеног и школско-образовног живота (представника управне власти - домородаца); привредника, учитеља, свештеника, делатника на пољу културног и уметничког, као и књижевног стваралаштва, затим и угледних личности из војне струке, политичке делатности који су имали важну улогу

период власотиначке прошлости могу се наћи, посебно, у "Народној енциклопедији" Ст. Станојевића, код бројних писаца о српско-турском рату 1877/78. године; нарочито у издањима Лесковачког народног музеја - Зборнику и књигама посебних издања.

Треба их ту, као и по новинама, ваљано истражити и све то, по одређеном методолошком поступку, а критично и зналачки побележити и редакцијски опремити. Уверен сам да би један такав "Поменик" сразмерно сличан Милићевићевом, као вредносно и добродошло библиографско издање, затим и као користан допринос историји српске научне историографије, а пре свега дагоцено и занимљиво за ширу читалачку публику завичајног краја, и као незаменљиви потсетник о прошлости свога, власотиначког, завичаја.

Који су се српски писци и научници највише бавили проучавањем власотиначке прошлости, и шта их је највише интересовало?

Таквих личности, који су истраживали или писали о власотиначком крају, било је у приличном броју, а нарочито су били својим делом занимљиви и веома заслужни они из периода важног за ослобођење подручја јужног Поморавља, 1877/78. године, као савременици и очевици. Међу њима су, свакако били добро обавештени писци: Јован Цвијић, антропогеограф Риста Т. Николић, географ Коста Костић, етнолог Тихомир Ђорђевић, лингвиста Александар Белић, затим ратни лекари Владан Ђорђевић, Михаило Марковић, учени правници Алекса Јовановић, Аћимовић, високи државни званичници - путописци Мита Ракић, Сретен Л. Поповић, посебно ненадмашни познавалац новоослободјених крајева Милан Ђ. Милићевић (писац монументалних дела, монографија Кнежевина Србија" и већ споменута "Краљевина Србија - нови крајеви").

признањем установе, Повелом, награђен је и академик, историчар, др Владимир Стојанчевић. Предајући му, донацијама у књигама и прилозима за Власотиначки зборник, уприличили смо и овај разговор за Наше Власотинце.

УГЛЕДАМО НА ДЕЛА СЛАВНИХ ПРЕТХОДНИКА

Од домаћих писаца, са лесковачко-власотиначког (и суседних) подручја: Јосиф Костић (у својим списима "Ослобођење града Лесковца, Власотинца и околине", "Глиша Костић" и "Ча Митина школа"); историчар Јован Хаџи Васиљевић, Врањанац, као и Стеван Поповић, Црнотравац. Поред њих је још неколико других, данас заборављених и мало познатих писаца, а за познавање посебних карактеристика власотиначко-лесковачког краја: Драгољуб Трајковић, Добривоје Каписазовић, Јован В. Јовановић, лексикограф Брана Митровић ("Речник лесковачког говора"), свештеник Драгутин Ђорђевић, лекар Жак Конфино, Серије Димитријевић, Николај Тимченко, Перовић, као и још неки старији писци бавили су се, такође и општом проблематиком власотиначког подручја.

Од београдског круга научника о Власотинцу и његовој околини писали су исцрпније: историчар књижевности и културолог Станиша Војиновић, етнолог Видосава Стојанчевић, историчар Владимир Стојанчевић. И на крају, свакако треба споменути професора Јована Трифуновског из Скопља, који је исцрпно проучавао власотиначко-грделички крај.

Ви се више од пола века бавите изучавањем прошлости југоисточних крајева Србије, да ли још увек имате интересовање за њихову историјску проблематику?

Свакако, али ако буде здравља и довољно времена (не заборавите да ми је пуних 90 година, рођен сам у Скопљу, 16. априла 1923. године). У САНУ сам најстарији службеник, почео сам најпре као асистент академијиног Историјског института од маја 1950. до октобра 1984. године, као дописни члан од 1978, а као редовни члан - академик од 1988. године. Како сам у вама блиском, комшијском, Лесковачком зборнику сарадник још од његовог првог броја (1960. године), то сам, природно, у више прилика писао и о власотиначкој прошлости. Посебно се о власотиначког пределу могу наћи подаци у мојим књигама: "Лесковац и лесковачка нахија у 19. веку (1804-1878)", Лесковац, 1987, стр. 1-253 и "Југоисточна Србија у 19. веку (1804-1878)", Просвета Ниш, 1996, стр. 592.

Какво је ваше мишљење и оцена о садржају и радовима у досад изашла три броја Власотиначког зборника, и на шта би требало обратити пажњу у будућим истраживањима?

Сасвим повољно и веома добро, а као посебно издање које излази у југоисточној Србији - "Власотиначки зборник" (у досад три обимне књиге) је упоредо са суседним Лесковачким, Пиротским, Нишким зборницима и Врањским гласником, издавачко-научни подвиг, велика хрестоматија, ако се тако може рећи, о прошлости не само својег завичаја, већ, наглашавам, и изузетна (скупна) историја великог дела државне територије Србије и српског народа, шта

више њихових прошлости од најстаријих времена, а посебно њихове новековне историјске прошлости. Треба то имати у виду и користити се њиховим истраживачким резултатима, који су, иначе, најчешће на високом научном нивоу.

Како гледате на садашњи положај Србије, у светлу балканске, европске и светске политичке ситуације?

Сасвим кратко речено - Србија и српски народ у њој, али и Срби у свим бившим југословеним републикама, налазе се у

околностима које српски народ сналазе, треба се сетити те велике идеје "Serbia fara da se", или по српској народној изреци "Само слога Србина спасава", а Србија, као држава је матица српског народа свуда где га има.

Треба се само сетити великих српских књижевника Доситеја и Вука, као и великана српске научне мисли Стојана Новаковића и Јована Цвијића шта су писали о прошлости, садашњости и будућности српског народа (посебно у

Академик С. Стојанчевић у разговору са нашим уредником

веома тешком, чак изузетно тешком, судбоносном положају и стању. Треба радити свим снагама, национално-политичким, интелектуалним, моралним, да се наша државна и национална заједница одржи и унапреди, и то у свим правцима државног и народног живота. Посебно треба васпитавати нове генерације у позитивном духу наше националне прошлости, савремених позитивних цивилизацијских достигнућа, која су у складу са нашом националном културом и цивилизацијских најбољих тековина наше народне и националне прошлости.

Зла времена која су нас снашла у садашњости, и која вуку корене старе већ скоро један век, треба схватити како је још народна мудрост многих прохујалих векова исковала, као и све што је прохујало и прошло и у прошлости многих народа несрећног геополитичког положаја и србифобије неких наших суседа и великих светских сила. У светлу свих ових чинилаца треба радити на уклањању и превазилажењу свих недаћа, несрећа и зле судбине која сналази Србију и Србе, и радити трезвено, промишљено, солидарно и плански на срећенијој и срећнијој будућности целог српског народа, његове националне државе и обнови културних и цивилизацијских достигнућа из прошлости.

Парафразирано речено, по угледу на велики пример разједињеног и поробљеног италијанског народа, пред његовим препородом у 19. веку, а у складу са општим

великим кризама и ратним ситуацијама 1908-1909, и о Првом светском рату 1914/1918. године, о величини духа и храбрости и истрајности у којој се наша Србија и српски народ.

разговор вођио Срба Такић

ФОТОГРАФИЈА ГОВОРА

Свако има своју фошељу

После свечаности отварања Гигине кјуће, којој је, да и то напоменемо, присуствовало више од стотину заинтересованих, а што нам опет говори о популарности ове установе и о прихватању акција које она предузима и спроводи, сматрали смо сврсисходним да са њеним првим човеком, Србом Такићем, уприличимо разговор *post festum*.

БИБЛИОТЕКА ЈЕ ПОНОС ВЛАСОТИНЦА

Господине Такићу, ево нас у вашем лепо уређеном кабинету. Какав је осећај бити овде после четири године директоровања из бараке Културног центра, у којој није било, чини нам се, ни основних услова за рад?

- Наравно да морам да искажем задовољство што смо коначно у простору какав заслужује установа са вековним трајањем. Задовољан сам што смо после вишегодишњих напора успели да се изборимо за услове какви су неопходни да би се наш рад одвијао несметано. То нам говори о поштовању локалне заједнице према нама, јер је давала подршку нашим настојањима, али и о зрелости свих упошљеника библиотеке, који су, радећи свих ових година у неодговарајућим условима, веровали у себе и у своју организацију, и трудили се да својим радом буду достојни баштиници свих претходних генерација.

Примећујемо да Гигина кућа добија другачију намену него што ју је имала пре, као и да сте се изборили за нови простор у коме ће се обављати основна библиотечка делатност?

- Управо тако, на препоруку Завода за заштиту споменика културе Ниш да Гигина кућа није адекватан простор за обављање библиотечке

делатности, настојао сам да пронађем место које би одговарало условима који су прописани за наш рад. Чињеница да смо једно време били смештени у Управну зграду ГП Црна Трава, а да је то предузеће тренутно у поступку приватизације, навело нас је на идеју да решење потражимо управо ту. Људи који сада воде ту фирму су нам били наклоњени, а Агенција за приватизацију нам је одобрила склапање уговора о закупу на три године. Надамо се да ће ово постати трајно решење за лоцирање наше библиотеке. Услови смештаја су такви да нам у потпуности одговарају, а у складу су и са правилима која прописује Закон о библиотечкој делатности.

На сајту Мој херој, још 2009. године, могли смо да прочитамо приказ о вама, а они који су вам на тај начин одали почаст сматрали су да то заслужујете својим залагањем да се стваралаштво локалних аутора или истраживачки напори на очувању наших локалних особености публикују. До сада сте као уредник потписали преко стопедесет наслова, како успевате да тај део свог рада ускладите са редовним обавезама које имате?

Са издаваштвом сам кренуо још 1998. године, у оквиру тек обновљеног излагања Листа Власина. Било је појединаца који су сумњали у оправданост његовог постојања, а ја сам, као тек постављени уредник, настојао да га покретањем додатних активности, сачувам од гашења, али и да укажем на значај и неопходност локалног гласила. Од тада до сада прошло је безмало деценија и по, а ми сада са поносом говоримо

делатности, настојао сам да пронађем место које би одговарало условима који су прописани за наш рад. Чињеница да смо једно време били смештени у Управну зграду ГП Црна Трава, а да је то предузеће тренутно у поступку приватизације, навело нас је на идеју да решење потражимо управо ту. Људи који сада воде ту фирму су нам били наклоњени, а Агенција за приватизацију нам је одобрила склапање уговора о закупу на три године. Надамо се да ће ово постати трајно решење за лоцирање наше библиотеке. Услови смештаја су такви да нам у потпуности одговарају, а у складу су и са правилима која прописује Закон о библиотечкој делатности.

Овде је битно напоменути да је Валчићева палата, односно Управна зграда ГП Црна Трава, један од градитељских симбола Власотинца. Установе као што су музеји, библиотеке итсл. се управо и смештају у таквим доминантним грађевинама, чиме се још више наглашава значај које оне имају за своју заједницу. С друге стране, Гигина кућа ће добити другачију намену, односно у њој ће бити смештена управа наше установе, Завичајно одељење и Легат Миодрaга Нагорног. Уз то, добили смо и изузетан галеријски простор који ћемо, осим за организовање изложби, користити и за промоције књига, за разна предавања, различите презентације, стручне састанке и разноврсна окупљања, а која су у функцији културног представљања и богатијег јавног живота наше општине.

Осим Легата Миодрaга Нагорног, колико смо упућени, постоји могућност за формирање и неких других?

- Најизвесније је да ће нам познати сликар из Вучја, Братислав Анђелковић (Бата из Вучја), поклонити педесетак својих слика, чиме ће и он у оквиру наше установе имати свој легат. Поред тога, у контакту смо са наследницима Војислава Поповића, који је, као што знате, оснивач Листа Власина и Фудбалског клуба Власина, а који су вољни да нам уступе намештај из његове куће. Такође, и наследници Михајла Михајловића, некадашњег управника Књижнице и читаонице (тадашње библиотеке) и уредника Листа Власина, желели би да нам уступе део намештаја који је он користио, али и оригиналне записнике, фотографије и други материјал везан за рад библиотеке и листа. Дакле, захваљујући њима уредићемо једну грађанску собу, што ће бити још једна, верујем, пријатна новина у нашем раду, која ће сведочити о стварању библиотеке и листа и њиховом трајању свих ових година.

Можда ће нам неко замерити да то и нису обавезе о којима треба да ми бринемо, али ми кажемо да неко мора. Сматрамо да имамо снаге и воље, а најважније је да не смемо да пропустимо прилику да сачувамо од заборава и пропасти оно што нам се нуди. Сада, када смо се изборили за додатни простор, учинићемо све да то пређе под наше окриље и

о преко 150 наслова које смо успели да припремимо, обезбедимо средстава и одштапамо. Како сам мењао радна места тако се мењао и центар издаваштва. После Листа то је био Културни центар, па Фондација даровитих и сада Библиотека. Поред њих основао сам Удружење Лоза, које иза себе има десетак издатих књига.

Који је циљ издаваштва у једном малом месту као што је Власотинце, више пута су ме питали, а и ја сам себи постављао то питање када ме ухвати малодушност и када не могу да неки посао изгурам до краја? Циљ је охрабрити и подстаћи локалне ствараоце, сачувати културно наслеђе и вредности завичаја. Мени је данас све теже да радим послове око припреме књига, због других приоритетнијих обавеза, али још увек не одбијам никог ко има жељу да одштапа неко своје дело, било да је реч о књизи песама или о озбиљном истраживачком раду. Свих ових година стваралачки ентузијазам наших суграђана не јањава, чиме се потврђују чињенице да Власотинце одиста јесте место посебног духа, како су тврдили стари путописци, али и да има креативне и предане ауторе које вреди подржавати.

Наравно, било је, а и данас их има, и оних који критикују ову нашу (моју) тежњу да покрећемо и помажемо људима, сматрајући да се „штампа све и свашта“. Ми смо, понављам то, ставили себи у задатак да будемо подстрекачи и ослонац завичајним ствараоцима, а не да издајемо дела академика и светских класика. Колико та њихова остварења вреде - нека суде читаоци и време. Ширење стваралачког духа, давање додатне позитивне енергије - то је оно што сам ја ставио себи као обавезу. И, чини ми се, било би најбоље да свако ради оно што најбоље зна, а не да трује своје дане вођењем туђих послова и бринући туђе бриге. У сваком случају боље је штампати и лоше књиге него водити добре парнице. На крају крајева и сама чињеница да издаваштво у нашем месту континуирано траје околико дуго најбоље говори ко је у праву и којим правцем треба ићи.

Можда овде треба рећи и да нас у наредном периоду очекује штампање неколико изузетно вредних књига: Власотиначки зборник 4, Даница Валчић - Градитељско наслеђе Власотинца (друго, допуњено издање), Изникал ми струк босиљак, лирске народне песме власотиначког и црно-травског краја (друго, допуњено издање), Риста Т. Николић - Власина и Крајиште (репринт издање). Неке од ових књига су пред непосредном реализацијом, а за неке је, поред радова на припреме неопходно и „затворити финансијску конструкцију“. У сваком случају, можда већ до краја године, појавиће се за наше Власотинце дела која ће трајати и на која ћемо, засигурно, и то са пуно права, сви бити поносни.

Како се финансира рад Библиотеке, одакле паре за издаваштво?

- Библиотека, као јавна служба, финансира се средствима општинског буџета, а на основу исказаних потреба, према програму рада за дату годину. Усклађивањем буџета путем ребаланса могу се обезбедити додатна средства за активности које нису предвиђене годишњим програмом, а које су се показале као неопходне и значајне за заједницу. Издаваштво библиотеке засновано је на активном и одговорном учешћу обе стране, издавача и аутора. Библиотека обезбеђује компјутерску припрему и техничко уређивање, док трошкове штампе покрива аутор. Ово важи за појединачна издања док се код издања од ширег значаја (зборници, збирке, монографије итсл.) средства за штампање обезбеђују делом из буџета, а делом од донација.

Вратимо се на основну делатност Библиотеке - која одељења постоје у њеном оквиру и какву сарадњу имате са другим установама наше општине?

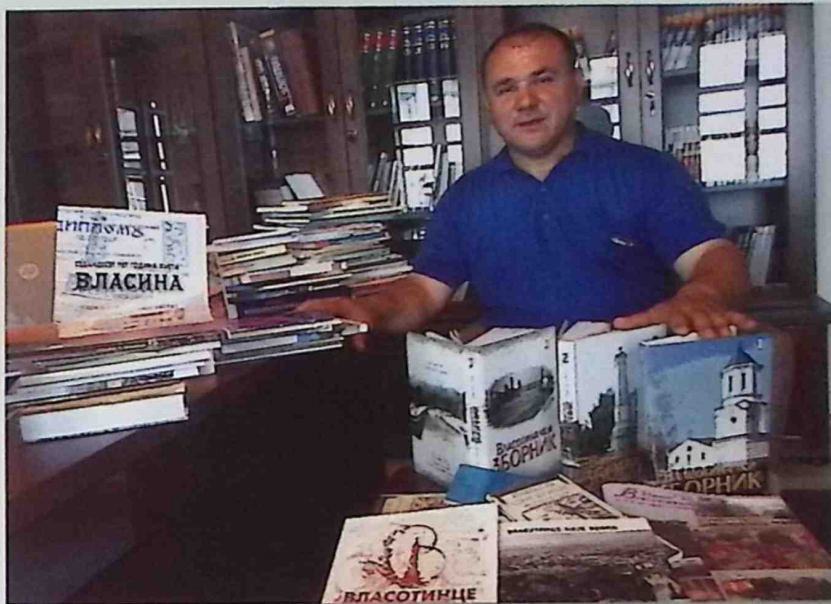
Наша библиотека сада има седам одељења: Позајмно за одрасле, Позајмно за децу, Завичајно, Научно, Одељење електронске обраде, Истурено одељење у Дадинцу, Читаоницу и, наравно, Рачуноводство. То су одељења која има и свака друга библиотека. Неке од новопланираних активности већ се обављају у оквиру њих: у Завичајном се прикупља некњижна грађа, у Научном се води брига о будућим легатима, у Одељењу електронске обраде врши се унос текстова за књиге из нашег издавачког програма...

Сарадња са другим општинским установама је добра и заснована је на дугогодишњем искуству и обостраним интересима. Овде пре свега мислим на Завичајни музеј, Културни центар, али и основне и средње школе и предшколску установу. Поред њих ту су и нека удружења, Фондација даровитих, Удружења Власотинчана у Београду, Удружења Поштовалаца Свете Горе, Удружења Лоза и друга.

Које делатности, због недостатка простора досад нисте могли да реализуете, а на која ћете у наредном периоду обратити посебну пажњу?

- Највидљивије последице пожара су се одразиле на немогућност да у истом обиму и са истим ентузијазмом организујемо промоције

књига, оних које смо ми издали или су издања других, затим књижевне сусрете, предавања на актуелне теме, изложбе и концерте. На њима се окупљао велики број наших суграђана што је библиотеци, као најстаријој установи културе у Власотинцу, још више давало на значају. После рено-

вирања Гигине куће на њих ћемо, засигурно, обратити нарочиту пажњу и трудити се да увек имамо интересантне садржаје.

На крају разговора, господине Такићу, остаје нам само да вам пожелимо пуно среће у даљем раду и да овај прелепи објект Гигине куће засија и радом и угледом као што и заслужује.

Разговор водила Весна Милтеновић

ВЛАСОТИНАЧКА КЊИЖНИЦА И ЧИТАОНИЦА

(Наставак из претходног броја)

Које је године књижница и читаоница званично добила одобрење за рад и правилник о раду од стране Министарства просвете Краљевине Србије не може се поуздано тврдити јер не постоји данас званични документ који би то потврдио. За званични почетак узета је 1912. година, међутим мој информатор, Јелица Кованчић, девојачко презиме Стојановић (1919-2012), рођена у Стојилковчанској фамилији, ћерка Драгутина Стојановића, тврдила је да је књижница и читаоница добила званично одобрење за рад и правилник о раду већ 1911. године. Њен отац Драгутин (1881-1952) је био један од активних покретача обнове рада читаонице и књижнице у Власотинцу после Првог светског рата. Са поносом је причао како је његов отац Коста 1911. године ишао у Београд "у пролет" у Министарство просвете за званично одобрење рада власотиначке књижнице и читаонице. Када се вратио из Београда, Коста је био веома задовољан јер је добио одобрење Министарства, урадио га је и окачио на зид.

Казивање Јелке Кованчић Стојановић потврдио ми је Бошко Савић (1900-2006), чији је отац Душан био члан Надзорног одбора у годинама 1910/11/12. Душан Савић је казивао Бошку да је Коста Стојилковски ишао у Београд у пролет, на празник Ћирила и Методија (24. мај), у Министарство просвете, да тражи одобрење за рад књижнице и читаонице. Када је "донео артију" Коста ју је урадио и окачио на зид свога локала у коме је она била смештена. Зато је за славу библиотеке узет празник Ћирила и Методија, али после Првог светског рата, на састанку Управног одбора књижнице и читаонице донета је одлука да се за њену славу прогласи Свети Спиридон, који пада децембра месеца (25). Вероватни разлог за то је што су тада престајали сви пољопривредни радови те се може више времена посветити књизи.

Поуздани докуменат који би потврђивао

званичну годину и датум почетка рада власотиначке књижнице и читаонице (за сада) не постоји. Званично се узима да је до било 1912. године, али сам ја склон да се приклоним мишљењима директних потомака некадашњих

чланова Управног и Надзорног одбора, који као годину званичног оснивања сматрају 1911. Ако ни због чега другог онда зато јер се у години у којој се држава припремала за рат сигурно није могла посветити пажњу оснивању књижнице и читаонице.

Учитељ Петар Спирић, први власотиначки књижничар (библиотекар), доживео је велику породичну трагедију, погинула су му три (од четири колико их је имао) сина: Александар Лека, 1913. на Брегалници, Урош на Сувобору 1914, а Живојин 1914. у околини Београда). У огромној душевној патњи због губитка деце учитељ Петар је био недовољно опрезан (што је и разумљиво) и није изместио новине и књиге из књижнице. У општој ратној пометњи, када је Србија била нападнута са свих страна, ни чланови Управног и Надзорног одбора нису се надали да ће Власотинце окупирати још крволочнији окупатори од Турака. Нико није предузео никакве мере да се књиге из књижнице (око петсто наслова) склоне од дивљака на сигурно место.

Када су Бугари окупирали Власотинце 1915. године одмах су предузели пљачкање и уништавање српске књиге. За то су били задужени официри који су вршили тријажу, па су књиге које су, за њих, имале вредност паковали и односили у Бугарску, а остале су паљене јавно у дворишту полицијске станице.

Власотиначка књижница и читаоница је тако темељно олпљачкана, од ње ништа није остало, чак ни инвентар, столице и столови. Једино што је остало била је табла на којој је писало: "Књижница и читаоница Власотинце". Ову је таблу сачувао Таса Валчић, трговац, који је био члан Управног одбора. Међутим, и она је касније нестала, тако да су од прве власотиначке књижнице и читаонице остала само сећања.

Бранко Димић

(овај текст је део ширег рада који је аутор дао за Власотиначки зборник број 4)

Посебном свечаношћу отворена обновљена зграда власотиначке библиотеке

ГИГИНОЈ КУЋИ ВРАЋЕН СТАРИ СЈАЈ

Обновљена зграда власотиначке библиотеке, познате као Гигина кућа, свечано је отворена 22. јануара. Символичним пресецањем траке тај чин су обавили шеф Трећег сектора Делегације Европске уније у Србији Ендрју Хеди, председник општине Власотинце Небојша Стојановић и директор ове установе Срба Такић.

Да подсетимо, зграда власотиначке Народне библиотеке, познатије као Гигина кућа, изгорела је у пожару априла 2008. Године, а са њом и трећина књижног фонда. Обнова ове грађевине одвијала се у неколико фаза, средствима локалне самоуправе, Дунав осигурања, Министарства за државну управу у локалну самоуправу, Министарства културе, а завршетак су финансирале Европска унија и Влада швајцарске преко ЕУ Прогреса-а. Треба истаћи и да је реставрација рађена под надзором Завода за заштиту споменика културе из Ниша, јер је Гигина кућа један од четири објеката у Власотинцу који су проглашени споменицима културе.

„После пожара који је уништио зграду и велики број књига, општина Власотинце је уз помоћ пријатеља успела да обнови библиотеку, у којој се сада налази чак двадесет хиљада наслова више него пре незгоде. Обновљена библиотека ће помоћи очувању културе баштине овог

краја, а додатно ће побољшати услове за рад и образовање наставника и дјака. Европска унија од 2001. године помаже развој југа Србије унапредјењем и модернизацијом општинских услуга и развојем инфраструктуре, како би се побољшао квалитет живота, помогло рањивим групама и отворила нова радна места, у циљу смањења сиромаштва“, рекао је Ендрју Хеди у свом обраћању.

„Ово репрезентативно здање смо подигли из пепела. Мучили су се и читаоци и запослени, јер су књиге биле распоредјене на више места. Вратили смо Гигиној кући стари сјај и сачували је од заборавља“, изјавио је Небојша Стојановић том приликом.

Директор библиотеке Срба Такић, не кријући задовољство због успешно обављеног посла, је нагласио да су минуле године, за запослене у библиотеци, биле изазов за још већи рад а не изговор за нерад. Он је истакао значај ове установе за развој културног стваралаштва у овом крају, посебно издвојивши издаваштво као нову делатност библиотеке.

„Са поносом се враћамо овде и са новим еланом, знајући да баштиним традицију дугу сто година. То је велика задовољство али и велика обавеза“, рекао је он на крају.

У другом делу програма додељене су Повеље појединцима и колективима који су помогли обнову библиотеке или обогати-

њу њеног књижног фонда.

Уз то, отворен је и легат власотиначког графичара Миодрага Нагорног, који је свом родном

граду, односно његовој библиотеци, завештао преко четресто слика, графика, књига и личних предмета.

Данило Коцић

АМБАСАДОР БРАЗИЛА ПОСЕТИО ГИГИНУ КУЋУ

Прву званичну посету обновљеној Гигиној кући учинио је амбасадор Бразила у Србији, његова екселенција Алешандре Адор Нето, који је тих дана (18. и 19. јануара) боравио у Власотинцу, као гост локалне самоуправе. Док су завршне припреме за отварање биле у току, односно док је у новоустановљеном простору Галерије професор

Нагорни приређивао изложбу својих слика - портрета „Моји Власотинчани“, у вече 18. јануара, амбасадор Бразила је посетио Гигину кућу, један од градитељских симбола нашег места. Он је у друштву председника општине, заменика председника и председника општинске Скупштине и њихових сарадника пажљиво разгледао објекат, посебно се заинтересовавши за изложбу која је била у припреми.

Његова екселенција Алешандре Адор Нето је том приликом изразио задовољство бригом која се исказује за очување културног наслеђа, а у разговору са професором Нагорним истакао је своје дивљење над његовим стваралачким опусом и још више према његовој жељи да највећи део тог стваралаштва поклони свом родном граду.

ОТВАРАЊЕ ЛЕГАТА МИОДРАГА НАГОРНОГ

После званичне церемоније отварања обновљене зграде библиотеке и уручења признања најистакнутијим дародавцима, све званице, њих више од стотину попело се на спрат Гигине куће, где је обављен још је-дан део програма прославе. Наиме, прилика отварања искоришћена је да се званично објави одлука проф. мр Миодрага Нагорног да највећи део својуметничког опуса, слика, графика, графичке опреме, преписке, докумената и личних предмета, поклони власотиначкој библиотеци у форми легата који ће носити његово име.

Уговор о томе оверен је у Општинском суду, а саме припреме текле су неколико година уназад. Поводом отварања легата први се обратио Срба Такић, директор библиотеке:

“Сматрали смо питањем своје части и испитом своје одговорности да успешно реализујемо вољу професора Нагорног да највећи део своје заоставштине дарује завичају. То што је одабрао баш библиотеку да она буде чувар његовог легата чини нас посебно почаствованим али и обавезним, да будемо достојни тог изузетног поклона.”

Образлажући своју одлуку да формира легат у оквиру власотиначке библиотеке Ми-одраг Нагорни је истакао: „Одвек сам же-лео да се моје слике и графике врате тамо где су и настајале, тамо где се рађала моја уметност. Драго ми је што је Срба Такић ра-зумео суштину културе и што је уложио велики напор да се у оквиру библиотеке формира легат.”

После званичног дела посетиоци су са пажњом разгледали изложбу „Моји Власотинчани“, која је била постављена у Га-

лерији библиотеке, као и поставку дела дарованих слика које су биле изложене на

спрату Гигине куће, где ће легат професора Нагорног бити трајно смештен.

ПОВЕЉАМА НАГРАЂЕНИ

Повељу, највеће признање власотиначке библиотеке, установљено поводом стоте годишњице од оснивања установе и обнове матичне куће, добило је више појединаца и установа који су се у протеклом периоду посебно истакли помагајући обогаћивање њеног књижног фонда, финансирањем реконструкције Гигине куће или су на неки други начин допринели враћању угледа и значаја ове институције културе.

Повељама су награђена следећа правна лица: Скупштина општине Власотинце, Министарство културе, Министарство регионалног развоја и локалне самоуправе, ЕУ ПРОГРЕС, Народна библиотека Србије, Удружење књижевника Србије, Српско књижевно друштво, Радио Београд 1 (Књига солидарности), Завод за заштиту споменика културе Ниш, АД Вечерње новости, Philip Morris АД Ниш, Матица српска Нови Сад, ИП Прометеј Нови Сад, ИП Младинска књига Београд, Библиотека града Београда, Градска библиотека Нови Сад, Библиотека шабачка, НБ Веселин Маслеша Београд, Етнографски музеј Београд, САНУ Издавачка делатност, Институт за савремену историју Београд.

Повељама су награђени следећи појединци: Миодраг Нагорни, Слободан Ђукаловић, Томислав Тодоровић, Србољуб Јанковић, Драгољуб Стамнековић Апче, Зоран Стојановић Стојилковчанин, Војислав Алексић, Зоран Васиљковић и Вида Грумић Цветковић.

Захваљујући се у име награђених, Весна Стевановић, помоћник директора Народне библиотеке Србије је посебно истакла: „Власотинчани су добили велику битку за реконструкцију зграде, али сада их чека још једна - да из класичне библиотеке израсту у модеран библиотечки центар“.

ЗАВИЧАЈНИ ФОНД НАРОДНЕ БИБЛИОТЕКЕ „ДЕСАНКА МАКСИМОВИЋ“

„Где је људима завичај? Тамо где други људи око њих разумеју до краја и до дна шта они кажу, до последњег спољног и унутрашњег трепета језичког разумеју шта је онима драго и шта их боли. Где год се проспе реч која се до дна и до краја разуме, тамо ће бити завичај и живот.“

Исидора Секулић, Српски народни језик

Завичајни фондови су веома битан и незаменљив део савременог библиотекарства. Свест о значају завичајних фондова била је присутна у свету још од давних времена. Први завичајни фонд формиран је у Енглеској, у народној библиотеци Њукасла 1884. године и од тада је значај завичајних фондова непрестано растао. Данас, у 21. веку, када живимо у време глобализације и када је чињеница да јавне библиотеке све више личе једна на другу, управо су завичајни фондови ти по којима се јавне библиотеке међусобно разликују. У Србији су се завичајни фондови јавили седамдесетих година двадесетог века. Тада је законом регулисана обавеза општина о оснивању завичајних фондова и од тог периода масовније започиње рад на њиховом формирању, прикупљању и обрађивању грађе.

Завичајни фонд Народне библиотеке „Десанка Максимовић“ формиран је 2000. године са циљем да прикупља и чува библиотечку грађу нашег завичаја. Он је формиран и са циљем да омогући научна и друга истраживања историје Власотинца и околине, живота људи и њиховог стваралаштва, развоја Власотинца и околине, без обзира на време настанка грађе – прошло или садашње.

Наш Завичајни фонд састоји се из библиотечке грађе која се својим садржајем односи на Власотинца и околину, затим која је издата или штампана на територији Власотинца и чији су аутори рођењем или стваралаштвом и животом везани за завичај, односно за територију наше Општине.

За Завичајни фонд слободно можемо рећи да је библиотека у малом. Он обухвата рад на проналажењу и прикупљању грађе, физичку и каталожку обраду, стручну класификацију грађе и израду информационих инструмената. У исто време се обављају и послови као што су рад са корисницима, рад на популарисању завичајног фонда, израда завичајних библиографија.

Завичајни фонд наше Библиотеке сачињавају монографске и серијске публикације. Збирка монографских публикација састоји се из 1200 књига из разних области људског знања, с тим што су најзаступљеније књиге из области књижевности и историје. Збирку серијских публикација сачињавају новине и часописи. Збирка поседује 26 наслова часописа и 164 годишта, а од новина поседује 24 наслова.

Наш Завичајни фонд чине, пре свега штампани, али и материјали других некњижних врста који имају одређене везе са Власотинцем и околином. То значи да поред монографских и серијских публикација, односно књига, новина и часописа, Завичајни фонд садржи и некњижну грађу. Збирку некњижне грађе сачињавају фотографије и разгледнице старог Власотинца, плакати, леци, картографска грађа, рукописна грађа, аудиовизуелна грађа (видео касете, филмови, ДВД филмови) и ефемерна грађа или ситан документациони материјал као што су програми разних манифестација, проспекти, планови, изложбени каталози, позивнице, press clipping. И ова грађа, без обзира што се назива ситан документациони материјал, је важан део нашег Завичајног фонда јер на свој, пре свега документарни начин представља хронику Власотинца и околине.

Завичајни фонд Народне библиотеке „Десанка Максимовић“ је физички и каталожки обрађен, инвентарисан и сређен по свим правилима стручне класификације. У исто време он је и електронски обрађен у COBISS програму, тако да се фонд може претраживати не само преко лисних каталога (ауторског, предметног и стручног), већ и електронски у COBISS бази.

Корисници Завичајног фонда Народне библиотеке „Десанка Максимовић“ најчешће су ученици основних и средњих школа. Потом су то студенти који имају реферате и семинарске радове на теме везане за Власотинца и околину. Веома чести корисници су и пасионирани истраживачи историје нашег краја, сопственог или туђег родослова. Затим, корисници су и колеге из сродних институција културе, историчари, историчари уметности, новинари и туристи.

Значај завичајног фонда огледа се у прикупљању грађе која представља аутентичан материјал за проучавање историје и културне историје једне области, у обезбеђивању материјала за израду локалне, регионалне или националне библиографије. Значај завичајног фонда је и едукативно-образовни јер је од велике користи ученичкој и студентској популацији. Заједница која мисли о самој себи треба да придаје довољно пажње завичајним фондовима јер они представљају спону међу генерацијама.

Александра Крстић

ОТВОРЕНА ПРЕ ОТВАРАЊА

Мада је, званично, библиотека отворена 22. јануара, она је и пре тог свечаног чина имала неколико дешавања, којима је скренула пажњу на нове могућности које има. Већ 24. децембра ученици власотиначке Гимназије одржали су у Галерији „Гигине куће“ свој музичко-драмски приказ „Ђачки разговори“, који су приредили чланови рецитаторске секције, са професоркама Сузаном Пешић и Драганом Стојановић.

Уочи самог отварања гост нам је био амбасадор Бразила, Алешандре Адор Нето, баш у време када је постављана изложба „Моји Власотинчани“, из легата проф. мр Миодрaга Нагорног. Већ после значајног пуштања у рад књижевне сладокусце је очекивало већ уговорено дружење са познатим савременим домаћим писцима Љиљаном Хабјановић Ђуровић и Александром Сашом Игњатовићем.

Осим тога, одржан је састанак редакције и сарадника првог броја Нашег Власотинца, на коме је извршена анализа првенца, док је колегиница Александра Крстић, на скупу са библиотекарица основних и средњих школа, одржала предавање о значају завичајних фондова у библиотекама.

О НАСТАЈАЊУ ШКОЛСТВА У ВЛАСОТИНАЧКОМ СРЕЗУ

Према писању Јована Хаџи Васиљевића, у делу Просветне и политичке прилике у јужним српским областима у 19. веку (Београд 1928), Власотинце је имало школу још у првој деценији 19. века. Наиме, неки боњински свештеник је 1831. године учио школу у Власотинцу, а после је "наставио у Нишу код учитеља Спиридона Јовановића". Школа у Власотинцу помиње се после подизања цркве 1838. године.

Школа у Црној Трави помиње се 1836. године. Била је смештена "на тавану месне бакалнице", а затим у месној кафани. У овој школи "од давнина децу су учили свештеници из старинске и наследне породице Поповићи, звани Семенкинци". Била је манастирског типа, као и друге

школе у то време. Учитељ је био из Црне Траве и имао је плату од хиљаду чаршијских гроша. Школом су се служили црнотравска и бродска општина, а имала је 15 ученика.

Од 1836. године помиње се и школа у Грделици, а касније помиње се школе и у селима власотиначког, односно црнотравског краја: 1860. у Боњинцу, 1866. у Конопници, 1867. у Рупљу, 1868. у Црвеној Јабучи и Козару, 1873. у Крушевици. Школа у Рупљу била је смештена у приватној сламној кући, без школског инвентара. Учитељ је био приучењак из Лесковца и имао је плату од 800 чаршијских гроша. Школа у Козару била је смештена у згради поред цркве и имала је само једну собу. Није имала школски ин-

вентар, а издржавала се од добровољних прилога. Овом школом служила су се села Дадинце, Ладовица, Орашје, Кукавица и Сејаница. Учитељ је био из Лесковца и имао је плату од 1200 чаршијских гроша. Школа је имала само 10 ученика, а похађала су је само мушка деца. У добром Пољу школа је радила у црквеној собици, а издржавала се као и остале школе, од црквених и добровољних прилога.

У Извештају начелника Лесковачког округа, од јуна 1878. године, стоји списак школа које су радиле у турско време и обавештење да у тим местима може да се почне са радом у школској 1878/79. години. У Црној Трави та школска година почела је у једној соби на спрату ка-

фане Тасе Ђокића. О раду школе у Народној скупштини Србије говорио је посланик из Црне Траве, свештеник Стеван Поповић. Тврдио је да је школа у овом насељу постојала од давнина и тражио је да она не буде затворена "јер ће се наћи удесна зграда за школу".

На крају школске 1879/80. године у Власотиначком срезу радило је осам школа са седам наставника и 355 уписаних ученика, а школу су завршила 245 ученика. Током 20 година постојања школства у Власотиначком срезу школска мрежа се развијала "упоредо и скромно". Међутим, и поред тешких економских прилика није изостајала у развоју и броју школских зграда од суседних срезова (Лесковачки, нишки, Пиротски).

Значајан документ који може послужити за проучавање културне прошлости Црне Траве, Власотинца и околних села су спискови претплата на књиге, часописе и листове од 1843. до 1911. године. Претплата је вероватно почела због одсуства институција, мецена или издавача, особито у време турске владавине. У југоисточној Србији претплаћивање је најпре започело у Нишу, Пироту, Лескоцу и Врању, а затим и у Власотинцу, Црној Трави и у селима власотиначког среза. Међу првим претплатницима са овог подручја уписан је Раденко Лепин (Леповевић) из села Гаре. Претплату су најчешће скупљали просветни радници који су уписивали ученике основних школа и свештеници. Осим њих претплатници су били и трговци, земљорадници, занатлије и чиновници.

Даница Валчић

(Овај Шексџ је гео рага који је аутор дао за Зборник 4)

О РАДУ НАУЧНОГ ОДЕЉЕЊА НАШЕ БИБЛИОТЕКЕ

У нашој библиотечкој делатности, уопштено говорећи, има две врсте делатности - видљивих и невидљивих. За посматраче са стране, па и за многе кориснике, остаје скривен и непознат сав онај пут који прође књига (добивена било путем обавезног примерка, куповином, разменом или поклоном), док стигне до магацина и буде регистрована у јавним каталозима, односно док не постане доступна читаоцима.

Дотле она мора да буде добављена и евидентирана, врлоо брижљиво и свестрано обрађена и смештена на одговарајуће место. Ово су послови који се раде тихо и студиозно, који остају споља незапажени, али су неопходни и веома значајни. Зато се ми трудимо да пружимо највећи могући стандард услуга својим читаоцима у погледу опслуживања публикацијама из научних фондова, дајући истим стручне и научне информације.

Научно одељење библиотеке са својом читаони-

цом обезбеђује корисницима монографске и серијске публикације које су по свом интегритету најважније за информативну библиотечку делатност. Научно одељење пружа специјализоване услуге широком профилу читалачке публике и омогућава научно-истраживачки, студијски и едукативни рад. При нашем одељењу континуирано функционише међубиблиотечка позајмица и сарадња са другим библиотекама. На располагању нашим корисницима је стручна литература из различитих области знања. Постоји и читаоница за научни рад. Овај простор користе чланови библиотеке за учење, а у њој се одржавају и разноврсни литерарни програми и књижевне трибине.

За најмлађе кориснике су, осим литерарних конкурса, организоване и посете децијих писаца као и разноврсни културни програми. Својим корисницима омогућајемо да на интернету користе све услуге.

Б. Ковић

ПУНО АКТИВНОСТИ У ПРЕТХОДНОЈ ГОДИНИ

Наша библиотека је у 2012. години награђена Дипломом 10. октобар Скупштине општине Власотинце, за вековно трајање али и за изузетне резултате у области културе. То представља посебну обавезу за нас који радимо у овој установи и одговорност да својим наредним активностима будемо достојни пређеног пута.

Током претходне године нарочита пажња је посвећена сарадњи са другим установама и удружењима грађана, као и признатим културним посленицима. Организовани су песнички сусрети, предавања, изложбе, наградни конкурси, позоришне представе... Ово је чињено са намером да се рад библиотеке програмски обогати, да се њена делатност учини ближом корисницима, посебно оним млађим, да се лепа писана реч учини доступнијом, али и да се ствараоцима да могућност да се представе. Све то ствара добру, позитивну климу и поспешује приснији однос између наше установе и људи који нам се обраћају за услуге. За организовање наведених активности најчешће су коришћени пригодни датуми, којима су обележени неки, за нас, важни јубилеји.

- Поводом годишњице рођења Христифора Црниловића (8.2) приређена је изложба књига изашлих у издању наше библиотеке;

- Поводом годишњице смрти Десанке Максимовић (11.2) вршено је бесплатно учлањење првака, а приређена је и изложба Десанкиних књига из нашег фонда;

- Спроведена је акција Књига солидарности (30.3), у оквиру које је Први програм Радио Београда, путем своје Програмске акције Књига солидарности, у сарадњи са Удружењем књижевника Србије и Српским књижевним друштвом, донирао нашој установи две хиљаде нових наслова. Ово је била прилика да се у организацији библиотеке, за ученике Гимназије одржи песничко сусретање са песницима Радомиром Андрићем и Душком Новаковићем.

- Поводом Дана дечје књиге (2.4) приређена је изложба књига о нашем завичају;

- Поводом Светског дана Рома (8.4) вршено је бесплатно учлањење ученика ромске националности;

- Поводом Васкрса приређена је изложба дубореза Саше Тодоровића, под називом Васкршњи поздрав;

- Поводом Светског дана књиге (23.4) организована је акција "Чланска карта за књигу", али осим тога у Лесковачком културном центру прире-

ђено је песничко дружење са власотиначким песницима. Том приликом смо уручили књиге из нашег издавачког опуса за библиотеку Друштва мултипликлерозе из Лесковца;

- Поводом Дана библиотеке, у Галерији Културног центра, уручене су похвале и захвалнице најактивнијим читаоцима и дародавцима. У част дана наше установе приређена је изложба графика из легата Миодрга Нагорног, под називом "Поздрав Нагорном". Тим поводом урамљено је 57 графика које је професор Нагорни поклонио нашој установи;

- Наша библиотека је била један од иницијатора постављања споменика Милану Нешићу (поред Удружења Лоза и Удружења Власотинчана у Београду "Влада Илић"), што је, уз пригодан програм, и учињено, а откривање је обављено (1.6), на платоу испред хотела Нови Земун;

- У Гимназији је (1.6) одржано песничко дружење, а у нашој организацији, младе песникиње из Бабушнице Анђеле Цветковић, ауторке књиге "Сунце на лицу", и чланова литерарне секције;

- Поводом Видовдана приређена је изложба фотографија старог Власотинца, под називом "Власотинце које волим". За ту прилику је урађено тридесет црно-белих фотографија старог Власотинца, великог формата;

- У новом простору, у Галерији библиотеке (у Гигиној кући), 24.12. одржани су "Ђачки разговори", програм ученика власотиначке Гимназије. Ово је било прво дешавање у новом простору, мада Гигина кућа још увек није била званично почела са радом. Амбијент се показао као изузетно захвалан за одвијање оваквих и сличних програма (промоције књига, предавања, песничка дружења итд) па ће у наредној години он бити и те како експлоатисан у те намене.

(Из Извештаја о раду Библиотеке за 2012.)

МУШКА СЛОВЕНСКА ЛИЧНА ИМЕНА ЦРНОТРАВАЦА

(Антропонимијски систем Црне Траве)

Српски језик је из општесловенске заједнице по-нео и одређени антропонимијски систем, односно, ономастикон. „Тај ономастикон састојао се најпре из мушких и женских имена, која су могла да буду пуна и краћа, или хипокористична; затим, имена по оцу (патронима) за мушкарце, и имена по мужу за жене. У 15. веку патроними постају презимена (Владисављевић = Владисављев син постаје Владисављев потомак).

МУШКА СЛОВЕНСКА ЛИЧНА ИМЕНА

Инвентар мушких словенских имена чини:

Двотематска (двоосновинска, пуна имена): Богдан, Богољуб, Богослав, Богосав, Божидар, Борислав, Боривоје, Бранимир, Бранислав, Бранимир, Братислав, Братољуб, Будимир, Будислав, Ватрослав, Векослав, Векосав, Велибор, Велимир, Верољуб, Витомир, Видосав, Виобран, Владислав, Владимир, Властимир, Војислав, Владислав, Градимир, Гроздмир, Далибор, Десимир, Достојмир, Драгомир, Живорад, Житомир, Живислав, Звонимир, Златибор, Златомир, Златимир, Златимир, Стојмир, Страхимир, Страхомир, Тихомир, Тикомир, Хранислав, Часлав, Часлов, Чедомир.

Скраћена имена (хипокористичка имена) са наставцима -а, -е, -и, -о, прилажемо следећа: Баге (Благоја/е), Бата, Браца (од Братислав, Братољуб), Бане, Баки (од Бранислав), Боце, Боки, Боћа (од Бојан), Божа (Богдан, Божидар), Боги (од Богољуб, Богосав), Бора (Боривоје, Борислав), Брања, Брана (Бранимир, Бранибор), Буда (Будимир, Будислав), Ваца (Ватрослав), Веки (Велибор, Верољуб), Веља (Вељко, Векослав), Власта (Властимир), Вита (Витомир), Гага (Драган), Гане (Драгутин), Града (Градмир), Гроздан (Гроздмир), Даца, Дача (Далибор), Деско (Десимир), Драги, Драге (Драгомир, Драгољуб), Жика, Жиле (Живорад, Житомир, Живослав), Звонко, Звоне (Звонимир), Бора (Златибор), Златко (Златимир, Златимир), Језда (Јездимир), Југа (Југослав), Крања (Кранислав), Крста (Крстивоје, Крстимир), Лепко (Лепомир), Љуба (Љубомир, Љубиша), Мија, Монка, Миша, Мики (Миомир, Милован, Милош), Мића (Мирољуб), Марко (Марислав), Мирча (Мирослав), Миле (Милентије, Милисав), Лива (Миливоје/а), Мома, Моша (Момир), Нега (Негован, Негослав/сав), Неша, Нена, Нека (Ненад, Небојша), Неци (Немања), Пера, Пецца (Перица), Пеђа, Пека (Перица, Предраг), Рале, Раде, Раке (Радосав, Радослав, Радомир, Радивоје/а), Света, Тоза, Тоце (Светозар, Светолик, Светислав), Сики (Синиша), Славе (Славољуб, Славко), Столе (Достојмир, Стојан), Цане, Цока (Стојанча, Слободан, Станко), Слоба (Слободан), Срба (Србољуб, Србислав), Чале (Часлав, Часлов), Чеда (Чедомир), Има укупно 74 примера (44 на -а, 16 на -е, 8 на -и, 5 на -о и 1 на -н).

Изведена имена: Благоја, Благоје, Бобан, Богдан, Божил, Бора, Боривоје, Борис, Бориша, Борко, Бранко, Брана, Браца, Бојан, Бошко, Буда, Будим, Велин, Величко, Велко, Веља, Веселин, Веско, Виден, Видоја, Вита, Витко, Влада, Владан, Владица, Влајко, Власта, Воја, Војин, Војан, Војча, Вујица, Вукан, Вукас, Вукашин, Вуча, Гвозден, Гојко, Гопа, Горан, Горча, Гоце, Града, Грба, Груја, Грујица, Дане, Данко, Дарко, Дејан, Денча, Деша, Добри, Добрић, Домча, Драга, Драган, Драги, Драгић, Драгутин, Драгиша, Дража, Дракша, Драшко, Дукадин, Душан, Дина, Жарко, Жељко, Живадин, Живота, Жика, Жикица, Житко, Звездан, Звонко, Здравко, Златан, Златко, Зоран, Кранислав, Кузман, Лепоје, Љуба, Љубен, Љубивоје, Љубинко, Љубиша, Љупче, Мален, Маринко, Методије, Мија, Миладин, Милан, Миланча, Миле, Милен, Миленко, Милентије, Милентија, Милетија, Миливоја, Миливоје, Милић, Милко, Милован, Милоје, Милојко, Милун, Милутин, Милча, Милош, Миљко, Миљан, Мирко, Мића, Мика, Младен, Млађан, Мома, Момчило, Најден, Нацко, Небојша, Негован, Ненад, Новак, Новица, Новко, Обрад, Огњен, Оливер, Пеђа, Радан, Раде, Радиса, Радоша, Радован, Радоја, Радојица, Радојко, Радул, Раја, Рака, Ранко, Ратко, Раша, Реља, Света, Синадин, Синиша, Славко, Славиша, Срба, Срђан, Сребрн, Сретко, Срећко, Стајко, Стамен, Стаменко, Станиша, Станко, Станоје, Станојко, Станча, Сташа, Стојадин, Стојан, Стојанча, Стојилко,

Стоилко, Стоимен, Стојча, Страхиња, Стратије, Тикомир, Тихомир, Топлица, Цветан, Цветко, Цилко, Чеда.

Самотворна имена: Голуб, Деспот, Плана, Сокол.

„Од свих словенских народа Срби и Црногорци најбоље чувају прасловенска двотематска и хипокористичка имена. Ова појава се објашњава тиме што српска православна црква није наметала хришћанска (календарска) имена суочена са опасношћу од исламизације“.

СЕМАНТИКА СЛОВЕНСКИХ ИМЕНА

Словенска имена имају семантику која је прозирна. Можемо их разврстати у неколико категорија:

- Од имена образованих по називима животиња или птица: Голуб, Вујица, Вук, Вукан, Вукас, Вукашин, Лавка, Сокол;
- Од имена образованих по називима биљака, цветова или плодова: Боривоје, Борислав, Бориша, Борко, Житко, Житомир, Цветан.
- Од имена насталих у вези са природним појавама: Данко, Звездан, Зоран;
- Од имена насталих по називима минерала и племенитих метала: Гвозден, Златан, Златибор, Златимир, Златко, Сребрн;
- Од имена по месту рођења: Горан, Горча изведено од Гор (а) + ча („Горан, Вук Караџић, тако највише зову онога који се роди у планини код стоке, а може бити и хипокористик од Григор, Григорије и тд.“), Плана;
- Од имена са апелативом у основи из терминологије сродства: Братислав, Братољуб, Родољуб, Синадин, Синиша, Чедомир;
- Од имена која су у вези са ватром: Жарко, Огњен;
- Од имена насталих од апстрактних појмова: Богосав, Богослав, Верољуб, Властимир, Видосав, Драган, Душан, Жељко, Мирко, Мирослав, Мирољуб, Светомир, Светислав, Светозар, Света, Славољуб, Славко, Срећко, Сретен, Страхимир, Страхомир, Страхиња, Хранислав, Часлав, Часлов;
- Етноними узети та лична имена: Југослав, Срба, Србоје, Србислав, Србољуб Србомир
- Од имена у чијој основи је неки конкретни појам, предмет: Звонимир, Звонко, Лађан;
- Од имена насталих од придева:
  - према придеву благ: Благоја, Блажа;
  - према придеву велик: Велибор, Велимир, Велин, Величко, Веља, Вељко;
  - према придеву весео: Веселин, Веско;
  - према придеву добар: Добривоје, Добривоја, Добромир, Добросав, Доброслав, Доброљуб, Добрић;
  - према придеву драг: Драган, Драги, Драгомир, Драгољуб, Драгослав, Драгутин, Драшко, Дража;
  - према придеву жив: Живадин, Живко, Живојин, Живорад, Жика, Жикица;
  - према придеву здрав: Здравко;
  - према придеву леп: Лепоје, Лепомир;
  - према придеву љуб: Љуба, Љубен, Љубивоје, Љубиша, Љупча;
  - према придеву мио: Миладин, Милан, Миланча, Миле, Милентије, Милетија, Милић, Миливоје, Миливоја, Милисав, Милко, Миљан, Миљко, Миленко, Милојко, Милован, Милоје, Милорад, Миомир, Миодраг, Милча, Милош, Милун, Милутин;
  - према придеву млад: Младен, Млађан;
  - према придеву нов: Новко, Новица.
  - према придеву рад: Раде, Раденко, Радивоја, Радивоје, Радисав, Радислав, Радиша, Радован, Радојица, Родољуб, Радомир, Радул,
  - према придеву свет: Света, Светислав, Светозар, Светолик;
  - према придеву сладак: Слађан;
  - према придеву тих: Тихомир, Тикомир, Тика;
  - према придеву величанствен: Величанствени;
  - према придеву стамен: Стамен, Стаменко;
- Заштитна имена. У ову категорију улазе:
  - Сва већа наведена имена у чијој основи стоји придев жив;
  - Имена са негацијом: Ненад, Небојша, Неша, Некања;
  - Зооморфна имена: Вујица, Вук, Вукан, Вукас, Вукашин, Лавка, Сокол;
  - Имена са кореном глагола стати: Стоја, Стојанча, Стајко, Станоје, Станко, Станимир, Станислав, Станиша, Станча, Сташа, Стојадин, Стојан, Стојимен, Стојмир;
  - Имена за обичај налажења: Најден. Семантички и лингвистички посматрано именска форма Најден представља дијалекатски облик трпног глаголског придева наћи. Ово име се даје детету које су родитељи оставили на путу „из веровања да ће се одржати у животу ако га крсти онај ко први наиђе и нађе га. Из истих разлога се даје као и име Наход и Историја.“
- Теофорна имена су имена са основом Бог, углавном су то преведена имена са грчког. У раду прилажемо следеће примере: Богдан превод грчког имена Теодосис у значењу дат од Бога; Божидар, превод грчког имена Теодорис у значењу дар од Бога; Богољуб, превод грчког имена Теофило – љубитељ Бога; затим, Богосав, Богослав, Божил, Бошко.

Најраспрострањенија мушка имена са семантичке стране посматрано представљају она са придевом мио у основи, има их 24, затим имена везана за глагол стати, има их 14. Највећи број мушких имена насталих у вези са фитонимом везује се за дрвеће, тачније бор и има их 6, затим за жито, има их 2, и једно са апелативом цвет. Највећи број имена у вези са зоонимом везује се за животињу вук, има их 6 и за лава, има једно име.

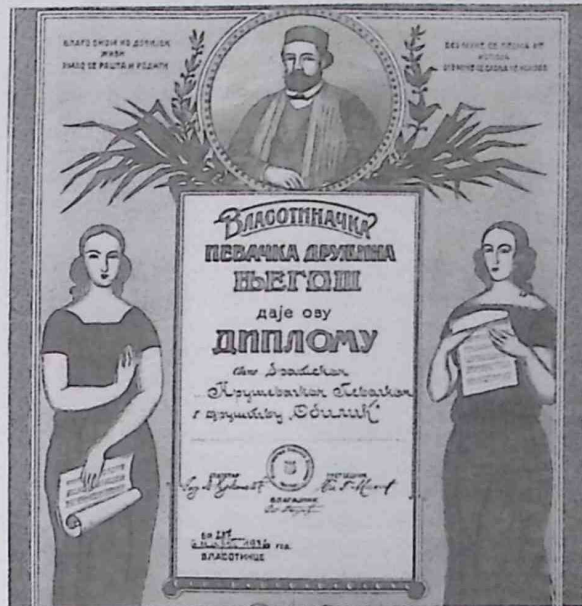
Милена Станковић

ВЛАСОТИНАЧКА ПЕВАЧКА ДРУЖИНА "ЊЕГОШ", 1897 - 1947.

115 година од оснивања Дружине. Богата историја као подстицај младима. Диплома која може да обнови традицију и искрено пријатељство.

(Фотографија са освећења засШаве)

(фотографија Дипломе Певачком друшћву "Обилић" из Крушевца)

Власотиначка певачка дружина "Његош" основана је 1897. г. и једно је од најстаријих удружења, ове врсте, у Србији. Као оснивачи се помињу: Ђорђе Јовић, Милутин Здравковић, Прока Црниловић и Коста Митић Грчки.

На оснивачкој скупштини, маја 1897. г. усвојено је име, утврђена правила и изабрани: за председника Ђорђе Јовић, за секретара Коста Митић, за благајника Прока Црниловић а за хороваћу Милутин Здравковић. Одмах по оснивању Дружина је бројала 28 чланова, који су већином били и чланови мушког хора.

Хор је наступао најчешће у Цркви о великим верским празницима, на свечаностима поводом прославе значајних догађаја а по потреби и на сахранама чланова, добротвора и виђенијих грађана Власотинца и околине.

Дружина је, и поред доста проблема, (недостатак просторија, партитура, финансијских средстава и др.), успела да се афирмише па је већ 1900. године имала преко педесет чланова. Један од бољих периода рада Дружине посебно мушког хора, везује се за раздобље 1907-1912. године

Балкански ратови, затим Српско - Аустроугарски рат, који је прерастао у I светски рат, зауставили су све активности Дружине, осим хуманитарних. Сви војно способни чланови су се одазвали позиву отаџбине: "за крст часни и слободу златну" и отишли у рат из кога се многи од њих нису вратили, остали су на Церу, Колубари, Кајмакчалану...

По завршетку рата, двадесет четири члана, подпомогнути виђенијим грађанима Власотинца, обновили су рад Дружине. На скупштини која је била одржана, фебруара 1919. године изабрани су: за председника Прока Црниловић, за секретара Љубомир Паруновић, за благајника Петар Ђукаловић, а за хороваћу Душан Он. Поповић. Период од 1920. до 1930. г. карактерише буран развој Дружине. 1921. г. набављен је пијанино и створени услови за бољи рад па се 1922. год. оснива мешовити хор са преко 50 чланова. Изменом и допуном Правилала Дружине, 1923. године стварају се

услови за подмлађивање и развој.

Индустријалац Влада Илић - Мумџијски, пореклом из Власотинца, као највећи добротвор и кум Дружине дарује 1925. заставу. Власотиначка певачка дружина "Његош" стиче посебну афирмацију међу ондашњим певачким друштвима из ближе и даље околине: "Бранком" и "Братством" из Лесковца, "Мокрањцем" из Скопља, "Обилићем" из Крушевца, Првим певачким друштвом из Београда и др.

Крајем 1929. г. завршен је Народни дом у који се усељава и Певачка Дружина. За делегата у Скупштини Дома изабрани су: Владимир Тодоровић, Петар Ђукаловић, Милорад Краинчанић, Милан Мршић и Богиша Поповић.

Наредни десетогодишњи период, (1930-1940.), започиње тражењем хороваће који би унео новине у рад. Доласком, 1932. Ферда Вигела, наставника музике у Власотинце и његовим ангажовањем као хороваће, Дружина израста у једну од најбољих у Нишкој певачкој Жупи. Мешовити хор броји више од 60 чланова и чланица а оснива се музичка секција са 12 члана. На својим наступима хор изводи и дела попут: "Осане", "Тоске" и сл. која се од стране ондашњих еминентних стручњака, (Пашћан, Драговић и др.), оцењују као изузетна извођења.

У припреми за обележавање четрдесетогодишњице Дружине штампане су дипломе, израђују значке а Њ. В. краљу Петру II се упућује молба да буде покровитељ прославе.

Јубиларна 1937. година је прослављена достојанствено, у присуству краљевог изасланика и представника братских удружења, подељене су дипломе и потврђено приступање југословенском певачком савезу. Дружина наставља успешно рад, њен хороваћа г. Фердо је изабран за другог хороваћу, Певачке Жупе "Стеван Сремац" у Нишу, 60 њених чланова постају чланови

Јужнословенског певачког савеза а г. Радомир Ђукаловић учествује на XV конгресу Савеза као делегат Певачке жупе Ниш.

Нажалост, почиње II светски рат и све активности се свде на хуманитарном раду, наких чланова, у окриљу Црвеног крста.

(фотографија чланске карће која се чува у власотиначком музеју)

После рата преживели чланови се окупљају под руководством свог хороваће. г. Ф. Вигела, који се вратио из заробљеништва и настављају рад. Са доста успеха организују турнеје по лесковачком и врањском крају.

Због неразумевања нове власти за рад, Власотиначке певачке дружине "Његош", престају све активности и она се, после 50 година од оснивања, гаси.

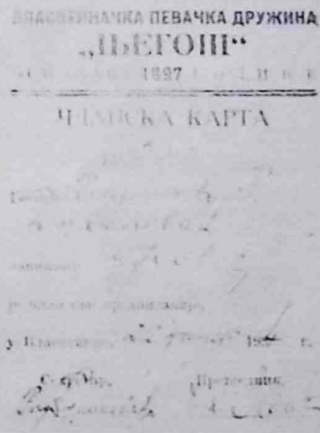
Инвентар и већи део архиве, брижљиво скривани и чувани за време окупације, страдају у пожару приликом ослобађања Власотинца. Сачуван је пијанино чији се "жалосни" остаји налазе код КУД "Синиша Јанић" и део документације коју је сачувао последњи секретар Дружине, Г. Радомир П. Ђукаловић.

Књиге записника предате су, по налогу власти, Историјском архиву Лесковац. Фотографије и део архивског материјала, Р. Ђукаловић је поклоним Завичајном музеју где се и данас налазе.

Део писаног материјала, фотографије, рукопис "Споменице" из 1934. год. и неуручене дипломе, уз

обиле материјала везаног за Дружину који је аутор сакупио, у току вишедеценијског истраживања, налазе се у његовој архиви и у Споменици Власотиначке певачке дружине "Његош" 1897-1947. који већ пет година чека на објављивање.

Требало је да протекне више

од 60 г. да би о овом културном бисеру Власотинца и Србије и њеним члановима почело да се пише, посебно о доприносу који су, кроз генерације, дали чланови Дружине Власотиначкој култури и Српском хорском певању.

Користим ову прилику да позовем грађане Власотинца да помогну да се, у оквиру неке од културно - просветних установа, оснује хор који би наставио традицију, Власотиначке певачке дружине "Његош".

Истовремено да се у организацији Удружења Власотинчана у Београду "Влада Илић" и удружења "Лоза", након 77 година од доделе дипломе певачком друштву "Обилић" из Крушевца она уручи наследнику Друштва или музеју града Крушевца и на тај начин потврдимо, да за право пријатељство простор и време нису препреке.

Слободан Р. Ђукаловић

(Овај Шекст је мали гео оноћ шћо је обрађено у монографији, Споменица Власотиначке Певачке дружине "Његош" 1897-1947.)

ОСВРТ НА РАЗВОЈ ТЕКСТИЛНЕ ИНДУСТРИЈЕ У ВЛАСОТИНЦУ

(наставак из Прешходног броја)

Мањкаво би било ово виђење развоја текстилне индустрије у Власотинцу без важног помена Текстилне индустрије "Први Мај - Тренд" Власотинце. Ово предузеће је настало крајем 1993. године. Управо је до овог времена, а од оснивања без мало десет година, ова најконкретније речено, конфекција била јединица удруженог рада матичног предузећа Индустрије одеће "Први Мај" Пирот. Узгред буди речено ова јединица удруженог рада је од оснивања од стране матичног предузећа имала највеће резултате рада и пословања од свих других које су биле по разним местима ван седишта матичног предузећа - ван Пирота. У моменту одвајања од матичног предузећа ово предузеће је имало 245 уполеника, просечне старосне структуре од 35 година. Предузеће је лоцирано непосредно до Позамантерије а поред пута Власотинце - Грделица.

Надаље, ступањем на снагу Закона о предузећима 1989. године све Основне организације удруженог рада се региструју као друштвена предузећа: Позамантерија, Трикотажа, "Инка", "Синтекс" и "Ретекс", а од дела Радне заједнице, поменути предузећа без "Синтекс"-а оснивају Сложено предузеће "Власинка" (физичко и противпожарно обезбеђење, сервисна служба, котларница, уређење круга, заштита на раду), које ће се трансформисати у Деоничко друштво "Власинка", а крајем 1993. године биће брисано из регистра суда након преузимања послова од стране предузећа - оснивача.

Врло брзо Трикотажа се враћа свом изворном називу "Власинка", што ће учинити нешто касније и Позамантерија.

ООК 33 "Лопушња је такође постала самостална.

У нови миленијум текстилна индустрија у Власотинцу остаје организована у пет предузећа:

- "Власинка" - Позамантерија,
- "Власинка" - Трикотажа,
- "Синтекс" - Фабрика чарапа,
- "Ретекс",

- Текстилна индустрија "Први Мај - Тренд".

Нека битна обележја бивших организационих целина ТК "Власинка" па касније самосталних предузећа су:

- два су произвођила производе углавном за репродукцију ("Власинка" - Позамантерија и "Ретекс"), два су скоро искључиво за трговину ("Власинка" - Трикотажа и "Синтекс");

- производна опрема предузећа је углавном увозног порекла и то најчешће из Немачке, Италије, Швајцарске и бивше ЧССР, одакле је и снабдевање утензилијама, резервним деловима па и извесним репроматеријалима;

- пласман производа на ино-тржиште и стално повећање обима истог, годинама је био нужна потреба, посебно када је било време везивања увоза за извоз па су се производи "Власинка" трикотаже и "Синтекс"-а извозили у висини од око 60% годишње производње;

- највећи расположиви капацитет на годишњем нивоу био је код "Власинка" - Позамантерије око 80 милиона метара еластичних и нееластичних производа разних ширине и пречника, код "Власинка"- Трикотаже 450 хиљада комада горњих одевних женских, мушких и дечијих трикотажних производа, код "Синтекс"-а око 10 милиона пари женских хула - хоп чарапа, женских, мушких и дечијих чарапа и код "Ретекс"-а око 2 милиона метара дужних техничких тканина;

- средином 1985.године комбинат је у целини имао 1300 уполеника што је представљало једну трећину од укупно запослених у друштвеном сектору Општине;

- мањи облици организованости интерног

обали Власине а запошљавала је 20 радника.

И ето намеће се констатација за текстил у Власотинцу, а с обзиром на власничку трансформацију да се враћамо на време где смо стали односно на нови почетак.

карактера сходно времену постојања су: погони, одељења, економске јединице, радне јединице и јединице удруженог рада;

- сва предузећа сем "Ретекс"-а, без обзира на облике организованости и организационе промене су на истој локацији од оснивања.

У поступку власничке трансформације 2002. године акционарска друштва су постала "Власинка" - Позамантерија и "Ретекс". Информативни лист Текстилног комбината "Власинка" Власотинце основан 9. фебруара 1976. године који је излазио повремено, за дуго је бележио све појединости из живота рада и пословања свих организационих целина текстилне индустрије у Власотинцу.

Но, интересантно ће бити сазнање да је текстилна индустрија у Власотинцу знатно раније постојала.

Наиме, одласком Турака у Власотинцу се стварају услови за развој индустрије у мањем обиму која користи домаће сировине.

Седамдесетих година 19 века трговци су посебно форсирани купопродају ужарије (нарочито бурме и гајтан). Гајтан се једно време као најтраженија и забрањена роба набављао у Бугарској. Велика потражња гајтана навела је лесковачко-власотиначке трговце да изграде гајтанаре на воденицама Рупљанско-Козарачке реке и то најпре у селу Козаре 1890. године. Развој текстилне индустрије у Власотинцу везује се за име Косте Илића "Мумџије" који је 1892. године у селу Козаре отворио фабрику гајтана под називом "Поповић, Илић и КО". У самој варошици радиле су две фабрике текстила. Једна под називом "Лабуд" била је власништво лесковачких индустријалаца Јоргачевић-Стојановић. Била је смештена у помоћним просторијама Млина и радила са 15 радника. Најинтензивније је радила у току 1922. године када је имала потребу за већим бројем радника. Производила је гајтан, све врсте српског платна, пртењаче, американ, пепито у разним дезенима и памучне производе (доњи веш). Друга фабрика текстила била је власништво Петра К. Илића и налазила се на десној

Литература; Даница Валчић, Градитељско наслеђе Власотинца, Власотинце, 2002.

Јован Мишровић

(Аутор је школске 1955/56. године завршио Средњу Техничку Шекстилну школу у Лесковцу, једини из ошштине Власотинце те генерације, а у Шекстилној индустрији Власотинца радио 33 године.)

БУГАРСКА КРУШЕВИЦА

После кратког априлског рата 1941. године наш крај запоселе су немачке и бугарске окупационе снаге. Окупатори су се одмах дали на успостављање своје власти и контроле територије.

Власотиначки срез међусобно су поделили. Разграничење је ишло линијом од Лопушње до Манастиришта и одатле вододелницом Бели камен - Бегово браниште и даље ка Црној Бари и Завидинцу. Територију источно од успостављене линије контролисали су Бугари. Политичко-територијално средиште целог подручја била је Бабушница - "Бабушенско", "Бабушничка околија", како су га окупатори именовали.

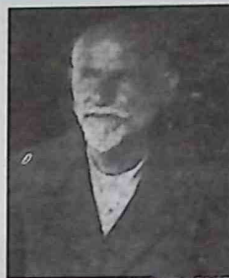
У 1941. години и у првим месецима 1942. године штаб бугарских снага налазио се у Горњем Ораху. Неколико њихових караула било је размештено окол, од којих једна у Равном Делу.

Тек средином 1942. године они су штаб преселили у Крушевицу, која се налази на седам километара источно од Власотинца, на путу Лесковац - Пирот. У крушевичкој махали Власина, где се налазила Основна школа и Општина Крушевица, крај самога пута, Бугари су формирали и општинску власт, "Крушевското селско општинско Управленије" коју су чинили бугарски кмет, писар, полицајац и шумар. Принудно су у општину привели и запослили мештанина Добросава Костића и Драгољуба Мишића, свршеног гимназијалца из Црнатова.

Штаб са посадом од двадесетак војника

ДЕДА ГАВРИЛО МИЛОШЕВИЋ

„Гаврило Милошевић је више сиромах човек него ли имућан, али душеван човек, пријатељ свију племенитих и културних ствари и неизмеран пријатељ свога места и свога народа. Он сам лично не уме да то изрази речима, али је изрази делом и дарежњивом руком“

Власотинце - Шеталиште

Простор око хотела Грозд, као и део Нешићевог кеја непосредно код бране на Власини, несумњиво је најатрактивнији део Власотинца. И поред рана нанешених транзицијом овај крај и даље плени лепотом и евоцира романтичне успомене из прошлости. Ко зна, можда би данас ту још увек била кукурузна поља или засади неке друге културе да није било визионарског геста једног нашег суграђанина.

Али да се вратимо у 1936. годину. У Лесковачком гласнику бр. 34 те године иза-

шао је прилог о Гаврилу Милошевићу старом Власотинчанину који је поклатио плац за изградњу Ловачког дома у Власотинцу.

Чланак који није потписан, али вероватно потиче из пера уредника Сретена Динића нас у уводу подсећа да „Власотинце одавно има тенденцију за културно развијање. Оно је показивало ту цртицу још за време Турака... И поред све међусобне нетрпељивости, као у свима мањим варошицама, ипак се пробија по нека идеја и гест појединих људи да тај прогрес потерају бржим темпом и пођу

напред као и сва друга места... Један од ових гестова је један који овде спомињемо. У Власотинцу постоји дакле Ловачко удружење. Оно има поред чисто ловачких послова и своје шире хумане и културне циљеве. У том удружењу нашао се и човек из средње класе људи и као члан и пријатељ његов да поклати један од најбољих плацева на скверу Власине с оне стране моста где је опште купалиште, како Власотинчана, тако и разних излетника са стране, који ту долазе да лето проведу.

То је Гаврило Милошевић, стари Власотинчанин, који из љубави према овој установи поклатио овај плац да се на њему подигне дом, који ће бити не само ловачки дом, него и свратиште свију туриста, и евентуално и летовалиште за здравствене циљеве свију врста.

Убрзо након добијања плаца Власотинчани ће подићи лепу зграду Ловачког дома чији је изглед сачуван још само на пар ретких разгледница. Уместо њега негде седамдесетих година на овом месту биће подигнута још већа зграда за потребе Ловачког удружења - популарни ресторан Ловац. Али ће и он 1981. бити уклоњен и пребачен поред Спомен парка на Старом гробљу, а изградњом лепог здања хотела Грозд визија деда Гаврила Стаменковића биће остварена. И поред тога што цео комплекс хотела са свим објектима се данас ни приближно не користи за намене за које је изграђен његова лепота и привлачност нам дају наду да ће му се једног дана вратити сјај који је имао 80-их година. Јер да завршимо речима из поменутог чланка: Власотинце има све услове за једну туристичку тачку од првокласне вредности због романтичне планине над собом и чувене планинске бистре и брзе реке Власине.

Драган Д. Вигосављевић

СВЕДОЧЕЊА

ОКУПАТОРСКА ВЛАСТ И ШТАБ У СЕЛУ ЗА ВРЕМЕ ДРУГОГ СВЕТСКОГ РАТА

сместили су у зграду Основне школе. Објекат је имао две учионице и стан за учитеља. У једну учионицу смештени су војници а друга је претворена у магацин. У стан су се уселили официри а једна соба служила је као канцеларија. Стару школску зграду крај долине преко пута цркве срушили су и започели изградњу касарне, у уверењу да ће ту вечито остати. У старом стану за учитеље становао је бугарски кмет. Писар и полицајац, били су смештени у кућу Владимира и Милевке Стојичић.

Од септембра 1942. године до одласка Бугара 1944. године, крушевичке основце учио је бугарски учитељ. Школа се налазила у кући Светозара Филиповића (махала Јанковци). У памћењу старијих Крушевичана остала је анегдота која илуструје рад школе.

Учитељ се стално жалио како никако не успева да децу научи да је њихов владар цар Борис. На његово инсистирање да деца понове: „Цар Борис је наш цар!“, она су понављала: „Цар Борис је ваш цар!“. И сваког наредног пута исто. Ни шиба није помагала.

Службене просторије бугарске општине биле су у згради Крушевичке општине, преко пута црквене ливаде.

Како би штапски објекат учинили што безбеднијим, јер су партизани Бабичког одреда крстарили овим крајем и изводили маневре и акције против окупатора, Бугари су приступили изградњи масивног каменог зида око школског и црквеног дворишта са четири бункера. На десетине запрега из Крушевице и суседних села

свакодневно су превозиле камен из каменолома у Камењарима (махала Дејана), а појединцима, радницима и мајсторима кулчарима ни броја се не зна.

Нешто касније, у 1943. години, на брежуљку Бабин дел, северно од школе, ради контроле пута и кретања на њему, сазидано је утврђење са сталном стражом и пушкомитраљезом.

Дуж граничне линије Бугари су уз принуду и немилосрдно искоришћавање народа изградили више караула - у Манастришту, на Беговом браништу (видиковац на тремеђи Власотинца - Црнатова и Бољара), на Чукару (западни део црнатовског атара), на Тричковским гумнима (источно од Црне Баре), на Гроту (једном од врхова планине Крушевице) и на Кули (узвисина у Крушевичком бучју).

Да би имали увид и обавештења о понашању и расположењу народа, у свим насељима Бугари су нашли доушнике, чији је задатак био да прате људе и њихове контакте, а посебно везе с партизанима.

На сваку дојаву бугарске патроле хитале су да приведу пријављене, које су испитивали, затварали и немилосрдно злостављали. Подрум свештениковог стана претворили су у хапсану.

Још има живих сведока таквих мучења, а најчешћа је била принуда да поједу по три - четири кашике соли, а да им се сатима ускрати вода, „стављање“ на струју, везивање тешког камена око врата уз претњу да ће бити бачени у Власину.

Бугари су често организовали потере за

партизанима, али без жеље да се с њима сретну и туку.

У зиму 1943. године, на дојаву двојице Равноделаца да се у њиховом селу налазе партизани, једна десетина бугарских војника кренула је из Крушевице. Изненадили су партизана, убили стражара, али су се ови брзо организовали и кренули у противнапад. Бугари су се безглаво повлачили, али су партизани одустали од гоњења бојећи се одмазде над цивилним становништвом.

Каква су власт и војска били Бугари у Крушевици, сведочи један догађај из 1943. године.

Једне ноћи, пијаном бугарском стражару привиде се партизани који се путем приближавају. Унезверено је почео да виче: „Шумкације, шумкације!“. У паници, бацао је и бомбу. Дата је узбуна у штабу, запоседнути су бункери и отпочела насумична пуцњава. У једном од бункера, оном преко пута цркве, налазила су се три бугарска војника, сви пијани. Један од њих активирао је бомбу, али није успео да је избаци из бункера. Одбила се од зида, вратила се и усмртила сву троицу.

Након тог догађаја, у Крушевици је стигла бугарска казнена експедиција да изврши увиђај и казни виновнике. Том приликом убијена су два мештанина - Ђорђе Марковић и Јаков Велковић. Први је покушао да заустави Бугаре и предочи им своје виђење догађаја. Убили су га без премишљања. Јакова су убили сутрадан. Током саслушања он им је показао писмо у коме партизани од њега траже да им обезбеди намирнице, јер је држао бакалску радњу. Хтео је да покаже своју „лојалност“ Бугарима. Није помогло. Убили су га на лицу места.

Никола Мишровић

ЉУБАВ И РАТ

Време је рата. А Србију ретко који рат да заобиђе. А и какав би то Србин био а да не доживи ниједан рат.

Тихо, скоро неприметно, искрада се кратак и суморан октобарски дан. Жуто, већ потпуно увело лишће на дрвећу као да беспомоћно чека само

Поезија - избор

НЕБЕСКА СУЗА

Вино - небеске бистре сузе,
еонским звездама обојене.
Капљице твоје боје руже
Богове су задојиле.

Из твоје немирне пене
роди се Гркиња, као
Афродита.
Насташе очи црне и снене,
и лепота неизмерна, гласовита.

Дионис, Зевсов весели син,
у дамарима те својим точи.
Постао са оцем бесмртни тим,
обојици капима славу опточи.

Сунце је твоје румене капи
опервазило златним сјајем.
Ерос своју љубав у теби утопи.
Данаја кличе - Персеја за вино дајем,

Херкулова снага мери се стена-
ма.

С тобом је враћао своју снагу.
Атласу је вино текло венама,
и носио на леђима Геју младу.

Теби у славу и свим људима,
дижем ову препуну чашу.
Срце лепршаво куца у грудима,
испијмо дар богова за љубав нашу.

ВЕНАЦ СЛАВЕ

Твоја деца теби плету
венац славе широм света.
Живи живот пун поноса,
и још много, много лета.

Твоји ђаци, професори,
суштина су твога бића.
С правом носиш славно име
Стевана Јаковљевића.

Традиција, успех, име,
три су цвета вредна хвале.
Некадашњи ученици
име твоје вечно славе.

Сваког дана затрепере
срца наша крај Власине.
Гимназија - школо, мајко,
кад помену твоје име.

*(Ова песма је на конкурс
2009. године изабрана за
званичну химну власотиначке
Гимназије Стеван Јаковљевић)*

Зоран Д. Станковић

мало јачи налет ветра који би га заковитљано бацно на покислу земљу. Вече некако нечујно навлачи земљи црну хаљину. А и небо се већ наругушило и све више се наоружава густим тмурним облацима. Прети новом кишом. Тек по која звезда стидљиво затрепери али само за тренутак зато што и њу убрзо гутају нови таласи облака. Ноћ све више притиска земљу црним шапама.

Уска шумска стаза змијасто кри-вуда, завлачећи се упорно испод грана шумског дрвећа. Том стазом обазриво корача младић са пушком у руци. Седамнаест му је лета. Гологлав је а коса му црна, гргурава. Снажне црте овог одважног младића назиру се кроз још про-зирни талас таме. Он је кренуо у шуму да би се прикључио својим друговима. Шума ће од вечерас бити његов нови дом који ће му спасити и продужити живот. Рат увелико траје, избора другог нема, па је и он донео чврсту одлуку и кренуо је да се придружи борцима за слободу. Јован није много одмакао од свог дома и свог села. Кренуо је тако као да путем неког очекује да му се придружи. И заиста, он је својој девојци Мари чврсто обећао да ће је чекати. Раније су они више пута разговарали о томе и она ће, бар му је тако обећала, кренути заједно са њим да се придруже борцима за ослобођење земље, а којих је сваким даном све више као да сви предосећају да ће ускоро стићи толико жељени и очекивани златни дани слободе.

Познаје он Мару добро и зна да је она увек била од речи, па зато сада и не сумња у њен долазак. Није ни размишљао о томе да она може бити спречена неким непредвиђеним околностима. Ратно је стање и оно диктира понашање сваког од нас. Не знаш шта ти дан носи и шта ти наступајућа ноћ припрема. Понашање људи у ратним условима добија нове задатке које мора решавати муњевито брзо јер се ради о бити или не бити. Можда се ипак уплашила кад је дубље размислила насамом. Или је можда неко наговорио да одустане. Знаш да о свему, о нашем договору, није ни смела да каже својој мајци. Но, можда је ипак рекла, и тиме је све пропало. Можда јој је мајка болесна. Знаш да је Марин отац отиш'о у рат још пре пола године и слабо им се јавља. Можда се баш сада јавио и запретио да се Мара никако не удаљава од куће, јер борбе се сваким даном све више појачавају и распламсавају.

"Ево, неколико дана све се стишало, борбе се не воде, па зато и рачунам да ће обавезно поћи са мном", - Јован шапуће себи ове речи, као да самог себе убеђује да Мара треба и мора доћи. Она му је обећала да ће доћи до ивице шуме, али ако не буде дошла до шуме, она ће се спустити само до реке. Јован се накондано присети и тих њених речи и тренутна нова ситуација натера га да убрза корак и пође према месту одакле је допирао жубор реке. Изнад брда месец је упорно крчио себи пут и просипао бледућаву светлост. Густе облаци почеше да уступају пут жутој месечевој лопти. Речна долина се одједном узнемири. Ветар се, као од нечега уплашен, дубоко уздахнувши, пробуди и поче да кида лишће са дрвећа и да га носи што даље, сејући га на све стране.

Јован одсутно закорачи обалом реке. Немарно извуче цигарету из џепа и после краћег колебања реши да је припали. Пламен са палидрвца пази да му не обасја лице. Он успе да припали цигарету тек онда кад је палидрвце већ догоревало, тако да

је једва успео да пренесе ватру на цигарету... Корача обалом и скоро да не примети да је она, његова љубавница Мара већ ту, поред реке, на двадесетак метара далеко од њега и да му иде у сусрет... Он корача малакасло као да носи оловне кугле у ногама и као да је превалио на десетине километара по невремену, па сада све више осећа велики терет на повратку с напорног пута. Речна вода неодољиво га привлачи, па је своје очи потпуно предао реци а испрекидане мисли препустио шуморењу таласа. Изненада се трже, као из неког неочекивано тешког сна, севну очима и збуњено загледа пред собом и тек онда његове очи ухватише људску силуету. Он је знао да то мора бити Мара, али у први мах као да није поверовао својим сопственим очима. Зато се мало узнемири али то потраја само на тренутак, док коначно не опомену себе да му то она долази.

"Хоћемо ли кренути одмах"- задрхта њен благи али сада боја-жљиви глас.

"Ти ми делујеш уморно. Можда си се и уплашила. Зато ћемо сада мало одморити," рече Јован, спусти па-жљиво пушку на земљу поред једног жбуна и одмах припали нову цигарету. Убрзо после тога кренуше према већ полуголом шумском дрвећу и седоше близу једне шумске јаруге. Она седи поред њега а поглед јој неодређено лута кроз расплинуту мрак јесење ноћи. Поветарац, који чешће навраћа у ту долину, поче да мази гране и границе дрвећа као да и он предосећа јесењу тугу дрвећа за опалим лишћем и све ређим сунчевим зрацима. Налет јачег поветарца поче и Мари да милује и нежно мрси бујну плаву таласасту косу, жељну игре и раздраганог миловања.

Разиграна крила поветарца миловала су њихова врела младалачка лица. Мара узе Јованову пушку и дуго је и усхићено чврсто држећи у рукама стаде разгледати. И у Јовану се тада расцвета осећање неке неизмерне топлине, искрене, дубоке и топле љубави према њој; измени се и лик месеца у његовим очима. Месец се у тим тренуцима гордо дизао изнад реке и брега и успешно пркосио облацима и ноћи.

Јован је упорно ћутао. Као да су га бујице речи потпуно савладале и отеле му снагу говора. Време брзо тече и ко да му гласно говори и опомиње да треба да се крене да би на време стигли на своје одредиште.

У Јовановим размишљањима непрекидно струје овакве мисли: "Зар не би било много боље да се поздравим са њом и одем. Ипак је по мени много боље да се она врати кући. Рат је... И за мушки свет овај терет је тешко подношљив, пун одрицања, убитачан по човеково здравље. А она је веома млада и

нежна. Тек јој је петнаеста. Како ће све то моћи да поднесе? Зато би у овом тренутку најбоље решење било да се она врати кући. Но да ли ће се она сложити са тим?..."

Сада њу збуњује и помало нервира Јованово ћутање, јер раније никада није приметила да је он био шкрт на речима. Понекад у разговору није од њега могла доћи до речи. Тако је био говорљив, а сада... Све се то нагло изменило.

Изненада, Јован јој коначно и саопшти о чему је за сво време дуже размишљао.

"Не, то никако нећу да чујем, нисмо се ми тако раније договорили па о томе нећу ни помишљати. Сад се види да ти ниси од речи..."

После кратког разговора ужурбано кренуше и убрзо зајоше у шуму. Кретали су се опрезно уском шумском стазом, којом је Јован нестрпљиво шетао пре њиховог сусрета на обали реке.

Ноћ је већ увелико овладавала. Ивицом шуме промакоше две од ноћи поцрнеле непријатељске униформе. Као да им оне долазе у сусрет. Јован и Мара убрзаше кораке и брзо променише правац кретања не би ли избегли неочекиван и нежељен сусрет.

"Они ће нас гађати", била је прва помисао која обузе Јована. Они су били наоружани. Он није смео а и није могао много да размишља. Приметио их је на удаљености од стотину и педесет метара. Одлуку је ваљало донети без много размишљања и колебања. Јован брзо упери пушку у том правцу а одмах затим и опали. Један од них поче нагло да се тетурта и потом паде на земљу. Поново одјекну пуцањ, али овога пута са супротне стране.

Јовану је метак само окрзнуо рукав леве руке., али, на сву срећу, без последица. Он одмах даде знак Мари да пожури за њим кроз густу шуму, како би што пре заварали траг непријатељу. Ту шуму су они од раније познавали па им и није било толико тешко да се примакну самом врху брда. Ту је у свануће, требао да наиђе курир Стојан. Ноћ је већ почела под налетом раног јутра стидљиво да прикупља црне, расплетене мреже, замршене у густој шуми.

Стојанова чета је биваковала неколико дана близу ушћа њихове реке. Место је било удаљено од њих скоро четири километара.

Јутро новог дана било је ведро. Велика буктиња сунца осветљавала им је пут и будила у њима наду у коначан успех у борби за ослобођење земље. Тај дан се ближи и ускоро ће стићи. Коначно, он мора стићи. Слобода је исто што и сунце на небу. Њени зраци су нам драгоцени, имају за нас неизмерну вредност. Слобода сваком од нас највише прија и као сунце најлепше и најтоплије сија.

ЖИВОЈИН МИШИЋ У ВЛАСОТИНЦУ

На ратиштима широм Балкана прослављени војсковођа Живојин Мишић је боравио у многим местима. У време српско-бугарског рата 1885. године био је и у Власотинцу. О томе је оставио драгоцен запис у својој књизи мемоара „Моје успомене“

Прослављени српски војсковођа Живојин Мишић (1855-1921. г.) оставио је драгоцену књигу мемоара „Моје успомене“, у којој је описао свој живот и бурне историјске догађаје на прелазу из 19. у 20. век. Његова војна каријера је трајала од почетка Српско-турског рата (1876.г.) па све до краја Првог светског рата (1918. г.). Дакле, Мишић је са прекидима преко четири деценије служио српском народу и држави. Бројни су војни успеси овог војсковође, а најпознатија је победа у Колубарској бици (1914. г.), која се и данас изучава на војним школама широм света.

На ратиштима широм Балканског полуострва Живојин Мишић је посетио многа места, па између осталих и Власотинце. То је било у Српско-бугарском рату 1885. године када је млади пешадијски поручник Живојин Мишић био командир 1. чете 1. батаљона у 5. пуку Дринске дивизије. У истом рату учествовали су и српски књижевници Бранислав Нушић и Лаза Лазаревић, и то први као каплар, а други као војни лекар. Тај рат је био исхитрена реакција краља Милана Обреновића на уједињење Бугарске. Народ и војска нису ни били припремљени за ту авантуру младог краља па је пораз био неминован.

Српско-бугарски рат трајао је две недеље, од 2. до 16. новембра 1885. године, али је практично био решен у четири дана, током битке код Сливнице (5–8. новембар), градића у близини Софије. После пораза код Сливнице Бугари су на кратко заузели и Пирот. И само брза дипломатска интервенција Аустро-Угарске и Русије спасила је Србију од губитка територије. Преговори о примирју почели су 16. новембра 1885. године, а 17. фебруара 1886.г. потписан је у Букурешту мир и сутрадан је Србија започела демобилизацију.

О атмосфери током рата писао је Живојин Мишић у мемоарима „Моје успомене“, у поглављу „Српско-бугарски рат 1885. године“, где између осталог помиње и неколико пута Власотинце. Најпре у оквиру епизоде о војнику Живојину Пауновићу из Струганика, који је све задивио својом храброшћу. Овим речима Мишић описује смрт српског јунака: Доцније у току примирја Пауновић се разболио од запаљења плућа и, поред све бриге лекара, умро је у Власотиначкој болници. Ту је и сахрањен. На један дан пред његову смрт послао сам му по његовом воднику, нову медаљу за храброст у замену за ону команданта дивизије. На његову сахрану упутио сам цео вод са водником. Затекли су Живојина мртвог са стиснутом десницом, у којој је држао добијено одличје. Болничар им је испричао да је Пауновић изјавио жељу да га сахране са том медаљом у руци. Тако је и учињено.“ („Моје успомена“, Ж. Мишић, Војно-издавачки завод, Београд, 1969. стр. 130)

Као што се види Власотинце је било поштеђено ратних разарања, а у вароши је била војна болница и гробље где су сахрањивани српски родољуби. Непосредно после примирја Мишић је био задужен да

спречи изненадне упаде Бугара на српску територију. Тек после потписаног мира у Букурешту 17. фебруара 1886. године, Мишић се, са војском, повлачи из Пирота и долази у Власотинце:

Пук се доцније настанио у Власотинцима, малој врло симпатичној вароши, у којој смо, поред осталог, имали и доста одличног вина. Тамо је, са својим добровољцима, стигао и чувени јунак Коле Рашић (нишки војвода из Српско-турског рата, напомена С.С.).

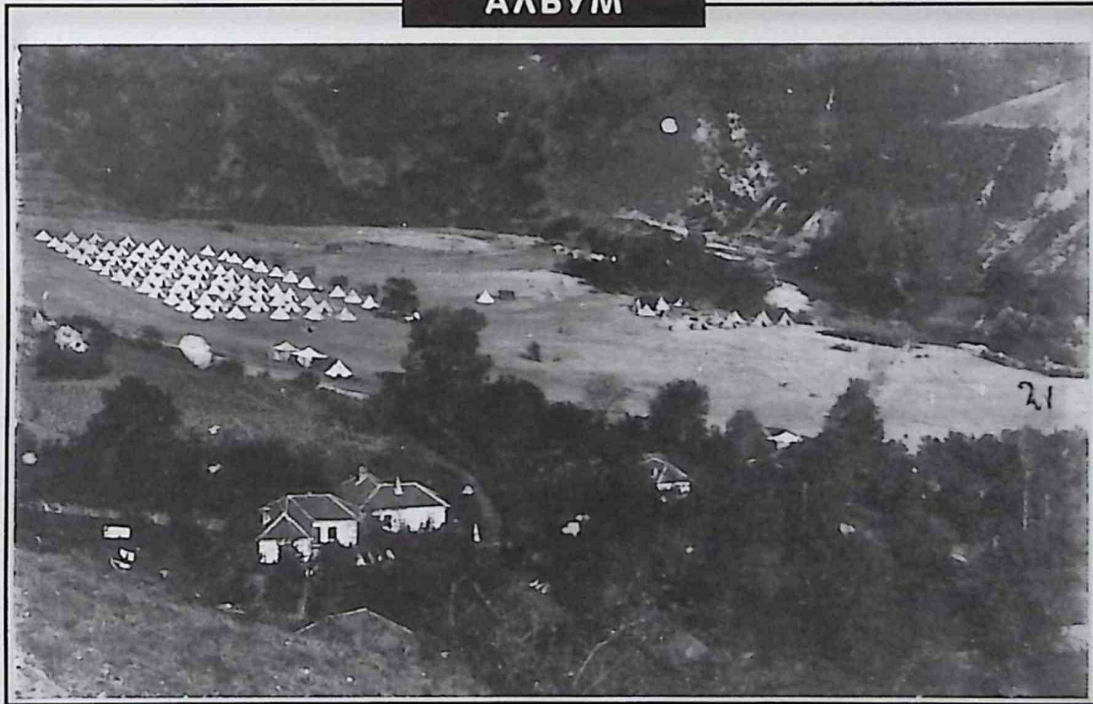
У овој пријатној вароши најомиљенија музика беше велики бубањ, који Власотинчани зову гоч. Лупање гоча за нас офицере беше знак за збор у дотичној кафаници. Становници необично љубазни и госто-примљиви људи. Неко суво месо пржено на жару и кајмак беху им најомиљеније мезе.

болници. Поред имена написана је количина вина у литрима. Највеће количине су поклонили најбогатији Гаврило Поповић (120 л) и Коста Мумџија (75 л). Остали су давали и неколико пута мање, али у ратним условима свака помоћ је драгоцене. Имена дародаваца су дата у оригиналу чак и када су очигледни пропусти, нпр. пише Васчић уместо Валчић, Карцовић уместо Каруовић, Крајчанић уместо Крајинчанић и слично. Списак је сачинила канцеларија Дринске активне дивизије, чији писар вероватно није био Власотинчанин, па не чуди ако је погрешно записано: Дмитар Стојановић, Димитрије Станковић, Младен Станковић,

Млади поручник Живојин Мишић

АЛБУМ

Сем смотри по четама недељно једанпут, ништа се друго није радило. Само се веселило и пило. Верујем да се у редовним приликама за читавих пет година није више било коњака него за оно неколико дана бављења 5. пука у Власотинцима... Из Власотинца пук се преместио у Лесковац... Још док смо били у Власотинцима, учињени су предлози за унапређење и одликовања. (наведено дело, стр. 144)

Живојин Мишић је у Власотинцу сазнао да је именован за заслуге у рату, а у „Српским новинама“ од 4. март 1886. године можемо прочитати његово име међу одликованима за храброст Таковским крстом V степена са мачевима.

Занимљиво је напоменути да у истим новинама, само два месеца раније, постоји списак власотиначких дародаваца. У то време био је обичај да се у штампи као знак „јавне благодарности“ објаве донације грађана. У „Српским новинама“ од 8. јануара 1886. г. постоји списак Власотинчана који су поклонили вино пододбору друштва „Црвеног крста“ за рањенике у власотиначкој

болници. Поред имена написана је количина вина у литрима. Највеће количине су поклонили најбогатији Гаврило Поповић (120 л) и Коста Мумџија (75 л). Остали су давали и неколико пута мање, али у ратним условима свака помоћ је драгоцене. Имена дародаваца су дата у оригиналу чак и када су очигледни пропусти, нпр. пише Васчић уместо Валчић, Карцовић уместо Каруовић, Крајчанић уместо Крајинчанић и слично. Списак је сачинила канцеларија Дринске активне дивизије, чији писар вероватно није био Власотинчанин, па не чуди ако је погрешно записано: Дмитар Стојановић, Димитрије Станковић, Младен Станковић,

Очигледно да је Живојин Мишић добро упамтио како сам каже „власотиначко веселје“. Нама остаје само да нагађамо да ли би Власотинце ушло у књигу „Моје успомене“ да није било „одличног вина“.

Саша З. Станковић

За кратко време напустиле су нас три изузетне жене, веома активне у културном и јавном животу Власотинца - Славица Анђелковић, Загорка Горуновић и Милица Шушулић. Да би се још једном подсетили на њих приказаћемо их овде кроз три различито конципирана текста, технички преуређена у новинске приказе. Милице ћемо се присетити кроз интервју који је дала листу Власина 2003. године, Славице кроз део поговора који је написан за њену, на жалост, једину књигу, док ћемо за Загу дати класични некролог

**СЛАВИЦА
АНЂЕЛКОВИЋ**
(1950-2011)

Славица Анђелковић је, коначно, своје године живота преточила у стихове, скупила их у један поетски цвет, у завежљај поетских снова и својом збирком песама Ветровити трен преселила је себе у једно ново боравиште, које је сама изградила себи и настанила се у топлину дома својих песама

БИСЕРИ СНОВА И НЕСАНИЦЕ

У тој поезији све се изместило у сан, у сећања и дубоко осећање, понекад само у трептај и далеки звук, шапат и молитву. Но, има тренутака оптимизма и ведрине и песникиња, склона, по природи својој, да свет пре свега види и доживљава као лепоту, бива опијена светлошћу, бојама живота и кад јој читаво биће трепери у заносу...

Све песме, дуго и од саме ауторке скриване, међу папирима, у рукопису, под јастуком и у фијокама, одједном се појављују као зрело воће, миришући на јастуке и снове, "на латице окамењене патње".

Верујем да је Славица Анђелковић својом првом збирком песама "Ветровити трен" одмах заузела значајно место у поезији југа Србије, а власитиначко песничтво обогатила зрелим и изграђеним песничким изразом...

Чиста срца, она не може а да не буде оптимиста, живот је за њу чудо, непоновљива лепота и она, упркос издајству живота, воли живот, поезију, и излиставају песме као латице каменог цвета, "оловка ваја тело песме од сенке сна", песме у којима она пева о достојанству, пркосу и поносу, о сазнању да има смисла постојати, да је живот сам по себи вредност, она је лепоту живота и узбуђење пронашла, као и себе, у песничком стварању...

Л. Крстић

**ЗАГОРКА ЗАГА
ГОРУНОВИЋ**
(1939-2012)

Са неверицом и искреном тугом примили смо вест да нас је заувек напустила наша драга Зага, Загорка Горуновић

УВЕК ЈЕ ДЕЛОВАЛА ЛИЧНИМ ПРИМЕРОМ

Жена изузетног памћења, велике ерудиције, неисцрпне енергије, неизмерно заљубљена у своје Власотинце, била је узор свима нама који смо се бавили неким послом који је био на увид јавности. Увек блага, пуна пријатељских речи и искрене наклоности за све којима су речи подршке биле неопходне, била је спремна да помогне и нађе се на услузи коме год, и кад год да је то било потешно.

Активна још као гимназијалка у омладинској организацији, као студент била је члан Комитета Студентске омладинске организације. Била је на неколико омладинских радних акција, и увек се је трудила да на друге делује својим личним примером.

Као наставник математике знала је да своје знање пренесе на ученике, па њихови добри резултати на регионалним и републичким смотрама нису били изненађење за никога.

У два мандата била је директор ОШ "Синиша Јанић". За свој самопрегоран рад добила је Захвалницу Педагошког музеја, Октобарску награду Власотинца и Орден Републике са бронзаним венцем.

Њен изненадни и ненадокнадиви нестанак чини нас ускраћеним за обилге информација, података, прича, којима нас је великодушно обасипала. На жалост, није стигла да запише готово ништа од тога, па нам остаје само да жалимо што нисмо били упорнији у настојању да сачувамо изузетну ризницу њених сећања.

С. Такић

**МИЛИЦА
ШУШУЛИЋ**
(1951-2012)

После пријема Милице Шушулић у Удружење књижевника Србије, посетио сам је у њеном дому, овде у Власотинцу, и са њом урадио интервју

СЛАВУЈ У САЗВЕЖЉУ САМОЋЕ

Милица Шушулић, песник специфичног сензибилитета, која најчешће пева о самоћи, горчини живота, о неузвраћеној и ненађеној љубави, ових дана је примљена у Удружење књижевника Србије. На овај начин Власотинце се сврстава у ретке мале вароши које имају чак пет књижевника, којима је то и званично признато.

Сада сте и званично постали књижевница. Шта за вас значи пријем у Удружење књижевника Србије?

Имам осећај као да сам поново дипломирала. У свећу у коме је Шешко проналазили себе, себе сам пронашла здружену са великима. Послала сам срећна што сам поред великих, и осећила велику одговорност за сваки написани ред.

Шта добијате тиме што сте постали члан Удружења?

Пријемом у Удружење добила сам моралну подршку за свој рад.

Када сте почели да пишете, да ли сте сањали да ћете и званично добити статус књижевника?

Па, нисам очекивала да ћу бити у друштву са славнима, сањала можда јесам.

Какво вам задовољство доноси писање, и може ли се живети од писања?

Од писања се не може живети, али може се живети за писање. Писање је моја љубав, наклада за све нејорживљено.

З. Д. Шанковић

ХОДОПИС

ПУТЕВИМА ПРЕДАКА

(На Зебрњаку, на обележавању сто година Кумановске битке)

За балканске ратове и Кумановску битку сам први пут чула у основној школи, на часу историје. Лекције о балканским ратовима и о Првом светском рату су ми биле најомиљеније и најзанимљивије. Томе је вероватно допринело то што је више мојих предака учествовало у њима и борило се за слободу наше отаџбине.

Падао је полако мрак, дошло је и вече. И онда, долази мој отац с посла и саопштава нам дивну вест - у недељу цела наша породица иде у Куманово, на прославу стогодишњице чувене битке! Мојој радости није било краја. Те ноћи једва да сам могла да спавам од узбуђења...

Дошао је и тај дан.

Освануло је дивно недељно јутро. Сви смо се спремили и минибусом кренули пут Македоније.

У Грделичкој клисури сам заспала. Пробудила сам се негде код Прешева. Ту сам видела нешто узнемирујуће. Са обе стране пута, свуда су се виделе џамије! Неке су биле близу, а неке нешто даље. У некадашњим српским селима данас ничу џамије као печурке И онда, тај мој страх разбијају наши храбри припадници жандармерије, распоређени дуж пута, до зуба наоружани, обезбеђујући наш пролаз.

Долазимо и до границе. Ту смо се поприлично задржали. Било ми је жао због те границе, јер некада је све то са обе стране била Србија.

После границе, возили смо се отприлике пола сата, па је минибус скренуо са главног пута и ушао у село Младо Нагоричане. Тада сви излазимо напоље. Испред мене се пружало огромно кумановско поље. Ево мене, после сто година, од када су моји дедови ратовали овде. Придружимо се колони и поносно носимо српску заставу и шајкаче на глави. Колона је

све дужа и дужа.

На путу кроз кумановско поље, повремено би величанствену атмосферу прекидале сирене лимузина разних делегација. Председник Републике Српске Милорад Додик, кинеска делегација, руска делегација, премијер Ивица Дачић... ето и председника Србије Томислава Николића.

На једном месту, дирљива сцена. Излази жена из куће и са сузама у очима истиче српску заставу. А онда у даљи ни, у необичном пољу издиже се још необичније брдо, а на њему

као неко средњовековно утврђење, остаци споменика штрче у небо и пркосе времену.

СТИЖЕМО И ДО ТАБЛЕ СА НАТПИСОМ - ЗЕБРЊАК! Учили смо ми се као да је од тог тренутка ветар почео јаче да дува. Чинило ми се да сам осетила тај исти ветар који је дувао те 1912. Затим су у даљини почели да одјекују звуци наше химне. Сви, тада као да смо добили неку посебну снагу и иако смо били уморни корачали смо још брже узбрдо, да што пре стигнемо.

Кад смо стигли горе, угледала сам море људи и застава из разних српских крајева. Због пуно људи нисмо могли одмах горе на врх брда. Ту проналазим неки камен и седам. Бацам

У ПОСЕТИ СНЕЖАНИ СТАМЕНКОВИЋ ЖАНИ, КОЈА ЈЕ СЕДАМДЕСЕТИХ ГОДИНА ПРОШЛОГ ВЕКА, У ИЗБОРУ ПРАКТИЧНЕ ЖЕНЕ, ПРОГЛАШЕНА ЈЗА ЈЕДНУ ОД ПЕТ ИДЕАЛНИХ ЖЕНА ОНДАШЊЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ

УСПОМЕНЕ КОЈЕ ЖИВОТ ЗНАЧЕ

Само наизглед нежна и крхка показала је сву јачину воље и снагу да се бори и истраје у свим својим намерама и сновима. Није је сломило ни више животних и личних трагедија, ни тешко време у коме се борила за егзистенцију, писала стихове и тако и све своје туге и радости преточила у поезију. Објавила је две збирке поезије "Чешња" и "Тражим". Потом је приређена заједничка збирка песама са њеним колегом по перу Радославом Шушулићем "Листопадна лепота". Њена песма "Да сам знала" објављена је у Антологији савремене српске поезије, коју је приредио Светислав Голић.

Снежана Стаменковић - Жана прву песму написала је само тринаест годин, након смрти оца. Како сама каже, био је то начин да се превазиђе бол због великог губитка. Наставила је даље, играла је рукомет, бавила се гимнастиком, играла у фолклору и са својим вршњацима наступала широм ондашње велике Југославије.

А онда се десила љубав, она права, истинска, за сва времена. Сусрет са Петром обележио је читав њен живот, и док су били заједно и онда када је кроз живот даље морала сама, без његове подршке. Године заједништва биле су дивне, испуњене љубављу, разумевањем, подршком. То је било време када се остварила на многим пољима.

Жана је након редовних дописа и сарадње са часописом "Практична жена" добила позив од редакције да конкурише за идеалну жену старе Југославије. Није било лако такмичити се са женама из свих крајева велике Југославије у припремању хране, аранжирању столова, припремању коктела, изради цветних аранжмана, шивењу.

Након такмичења у изузетно оштрој конкуренцији Снежана Стаменковић је 1970. године проглашена за једну од пет најидеалнијих жена у земљи.

Њена креативност испољавала се у многим областима. Као врло млада почела је да плете и шије одећу. Почетком осамдесетих приредила је своју прву модну ревију.

Са задовољством се присећа тог лепог дешавања када су манекени уствари били млади и деца из комшилука.

Неуморна Жана је поред редовног посла у ГП "Црна Трава" и као самохрана мајка троје деце наставила свој пут, често застрт препрекама, неразумевашем, самоћом, без ичије помоћи. Понекад јој се чинило да нема излаза, да је препуштена самој себи, превише уморна од рада, уморна од живота, уморна од вечите борбе, од незулечивог бола и самоће. Тада је ћутала, трпела и писала. То је било једино решење, олакшати живот и осмислити га стварима које воли. Наставила је да пише, плете, ради слике од сувог цвећа које су постале њен знак препознавања. Тада се осећала јаком и осмехом се борила против бола и немилосрдног живота. Данас сви њени пријатељи имају бар по једну Жанину слику, ту су и њене честитке од сувог цвећа, којима за празнике обрадује своје рођаке и пријатеље. Од пре неколико година редовно учествује на Ликовном салону - ликовно ствараоци Власотинца.

Ни ту се није зауставила. Окупила је 1996. године жене трећег доба и формирала Удружење жена у пензији "Свитање". Заједно са својим вршњацима показала је да треће доба може имати смисао, животну радост, позитивну енергију, ентузијазам. Тих

тешких деведесетих година било је важно преживети, остати нормалан и покренути се са дна. Чланице "Свитања" отишле су корак даље, умеле су да се окупе, насмеју, забаве, забораве свакодневне бриге. Умеле су тих тешких година да припреме колаче и посете војнике у касарнама, људе у старачким домовим, болесне жене. Успоставиле су сарадњу са женама у пензији из околних вароши.

Последњих година бивше чланице "Свитања" се све ређе састају. Многе од њих нису више међу живима и то је допринело да понестане снаге жеље за оним истинским дружењима као деведесетих година. Снежана Стаменковић тренутно сарађује са певачким друштвом "Невен" из Лесковца. Чак је и њихова кума, па је чест гост на њиховим концертима а радо их дочекује и у Власотинцу.

Каже, воли и цвеће, па нимало не изненађује признање за победу на фестивалу цвећа "Виола" 1996. године. Уз ову, ту су и бројне захвалнице, дипломе и признања за њене веома различите активности.

Када смо је недавно посетили у њеном дому, као права српска домаћица дочекала нас је послужењем. Било је ту и неизоставно слатко од дуња са орасима, као лепо подсећање на детињство. На ормарима фотографије деце и унука. Сликедве ћерке, Наташе и Јелене и најмлађег сина Милоша. Наравно, нове радости донели су унуци: Лазар, Мина, Петар и Елена. Читава један зид просторије заузимају Јеленине графике, текстови из новина о њеним активностима и признања, слике са пријатељицама као сачувани делићи прошлости у времену садашњем. Многи лепо тренуци живота, сликом и писаном речју, отргнути од заборавља.

И док нам показује разне натписе из новине о својим активностима, и сама се присећа тих година. Жана нам прича анегдоту о томе како је за рођендански поклон уместо накита од супруга потражила машину за плетење. Приче из младости нижу се једна за другом, прелиставамо албуме, враћамо сећања у минуле деценије, дивимо се свестраности и енергији наше суграђанке.

И наравно, на кућном прагу испраћа нас са поклоном. У руци држим слику од пресованог цвећа, успомену на дивну сарадњу током свих ових година.

СвеШлана СШанковић

поглед на велико, готово непрегледно поље. Замишљам српске војнике у униформама, са шајкачама, дугих бркова, са исуканим бајонетима на пушкама, како кроз маглу, храбро, неустрашиво и одлучно јуришају. Замишљам да чујем рику топова, штектање митраљеза, покличе... Међу њима и моји преци. Мој чукундеда Душан Видосављевић који се храбро бори и рве прса у прса са страшним турским војницима. И онда... на крају ови витезови победоносно подижу нашу тробојку на врх Зебрњака.

Упркос гужви, некако успевам да дођем до подножја спомен-костурнице. Ту лежи и огроман крст, који је некада стајао на врху

споменика, док га Бугари нису срушили у Другом светском рату. Корак по корак и успела сам да се попнем на врх споменика одакле је пуцао невероватан поглед. Видела сам и

Куманово. Ветар је толико јако дувао да сам се повремени придржавала да ме не одува. Међутим није ме било страх. Као да су то биле душе наших погинулих ратника које се радују

због нашег доласка.

Затим силазим у костурницу. Разгледала сам изложбу и уписала се у књигу утисака, а онда се спустила до места од кога ми је застао дах - просто-

рија са костима наших храбрих ратника.

Опет дирљива сцена. Преко стаклене витрине са њиховим костима мој отац са великим поштовањем полаже српску заставу...

Препуна утисака, излазим напоље, и силазим полако низ брдо. У подножју гледам још једном преко рамена Зебрњак и улазим у возило.

Враћамо се кући. Успут свраћамо накратко и у Манастир Свети Прохор Пчињски. За пар сати стижемо и у Власотинце...

Јустина Видосављевић

(Овај рад је добио прву награду на конкурс који је организовало Удружење 1912-1920)

Параолимпијац Милан Костић, из Стајковца, донео је Србији бронзану медаљу са Параолимпијских игара у Јужној Кореји

УПОРНОСТ КОЈА СЕ ИСПЛАТИЛА

Као што је сан сваког спортисте учешће на Олимпијским играма тако и сваки параолимпијац, односно особа са инвалидитетом која се бави спортом, сања о свом учешћу на Параолимпијским играма

Највећи број спортиста никада не оствари свој сан о одласку на Олимпијаду, а и међу онима који испуне норму за одлазак на највећу светски смотру спортиста, само они најбољи стекну могућност да се попу на победничко постолје. Један од таквих срећника је и наш суграђанин, Милан Костић, из Стајковца, који је своје снове претворио у стварност, освојивши бронзану медаљу на Параолимпијским играма у Јужној Кореји.

Игре су одржане од 25. јануара до 6. фебруара 2013. године, а на њима је Милан учествовао у две дисциплине - трчање на скијама на 1.000 метара, где је и освојио треће место, и трчање на скијама на 2.500 метара, где је на циљ стигао пети. Да је било мало више среће - ко зна, можда би се наш такмичар окитио још једном медаљом.

Колико је потребно рада, тренинга и одрицања за један овакав подвиг најбоље знају сами спортисти, њихове породице и тренери који их свему томе прате. По речима Зорана Станковића, тренера Спортског клуба Арена из Лесковца, упорност и истрајност су особине које красе доброг спортисту, што Милан Костић свакако јесте. По казивању тренера Станковића, припреме за Параолимпијске игре у Сеулу наши су спортисти имали у два наврата на Копаонику, нашем највећем скијашком центру.

ОН ЈЕ СВОЈЕ СНОВЕ ПРЕТВОРИО У СТВАРНОСТ

НАРОДНА БИБЛИОТЕКА "ДЕСАНКА МАКСИМОВИЋ"

3 С 659

НАШЕ Власотинце 2013

400000544,2

COBISS

Милан Костић је рођен 11. новембра 1995. године у Стајковцу. Похађа Школу за основно и средње образовање "11. октобра" у Лесковцу. Члан је Спортског клуба "Арена" из Лесковца, где тренира под стручним надзором тренера Зорана Станковића.

О самој организацији игара, дочеку и условима у олимпијском селу, не треба трошити много речи - све је било на изузетном нивоу:

"Јужна Кореја и Сеул имају велика искуства у организацији оваквих такмичења. Атмосфера у олимпијском селу је била незаборавна, створена су нова пријатељства, размењено је много адреса", каже нам Милан.

Уз то, он сматра да је највећа вредност оваквих такмичења размена културе, обичаја и мишљења. А они су имали шта да покажу, односно да уз спортска такмичења промовишу и друге вредности своје Србије, односно да буду прави спортски амбасадори своје земље.

"Презадовољан сам освојеном медаљом, а трудићу се да и убудуће имам што боље резултате", говори нам са осмехом Милан Костић.

"Наш син је упоран, одговоран и вредно тренира, а ми смо увек уз њега да му пружимо сву потребу подршку и помоћ", додају у један глас отац Срђан и мајка Мирјана. Они су уверени да се списак спортских успеха њиховог сина неће на овоме завршити.

Одлазећи из дома Костића не можемо да се отлемо утиску да смо као друштво запоставили параолимпијски спорт, да он ни изблиза не ужива пажњу какву заслужује. Можда је разумљиво то што су нам ближе оне праве Олимпијске игре, што будно пратимо готово сва његова такмичења, што се радујемо успесима наших спортиста, или одбољујемо њихове неуспехе.

Али, такође смо уверени да исти третман у јавности, ако не и бољи, заслужују и наши параолимпијци. Због напора које улажу у припремама, због подвига којима превазилазе своје хендикепе, због оданости својој земљи.

А на општинском нивоу успех Милана Костића треба посебно поштовати, јер иза његовог напорног рада стоје и конкретни резултати. Од локалне самоуправе се очекује да му и убудуће помаже, када год то буде потребно.

Бојан Пешровић

Због својих посебних способности Богдан Ивковић је већ две године у центру пажњедомаћих и иностраних медија

САСВИМ НЕОБИЧНИ ДЕЧАК

Деветогодишњи Богдан Ивковић воли ствари које воле и сви његови вршњаци, по томе се нимало не разликује од њих. Оно што га чини јединственим, и што га је током последње две године сместило у жижу домаћих и светских медија, је невероватна способност да привлачи металне, порцеланске, дрвене и стаклене предмете

За ову необичну Богданову особину његова мајка Светлана знала је готово од самог рођења: "Док сам га хранила приметила сам да му се кашичица коју сам случајно испустила залепила на груди. Помислила сам да је то можда због слатке кашице коју је јео. Када се то поновило схватила сам да то није случајност, али сам ћутала, да заштитим безбрижност његовог одрастања, да сачувам мир своје породице."

Ипак, пре две године, Богданови другари су снимили мобилним телефоном демонстрацију ове његове изузетне способности и потом су снимак пустили на You Tube. За кратко време, снимак седмогодишњег дечака са читавим есцајгом на грудима, обишао је планету. Потом су почели да стижу позиви за гостовања на домаћим и светским телевизијама.

ИЗУЗЕТАН ЈЕ, А КАО ДА НИЈЕ

Овај, рекли бисмо обичан, а ипак тако необичан, дечак већ је навикао на камере. Сасвим нормално прихвата чињеницу што су вести о њему преузеле телевизије из готово свих земаља света. Духовит је, забаван, навија за Партизан, воли Манчестер јунај-

тед и прати енглеску Премијер лигу. Не одваја се од свог љубимца, мини малтезера Арчија. Као и сви његови вршњаци воли видео игрице, само што не сме превише да се задржава крај рачунара, јер - пада систем.

Тако се седмогодишњи Богдан Ивковић нашао у центру медијске пажње. Светске вести почињале су прилозима о њему као чуду од детета. Након гостовања на РТС-у, ТВ ХЕПИ, ТВ ПИНК, ТВ Б92 и многим локалним телевизијама уследили су позиви за снимање емисија за светске тв куће. Богдан Ивковић је на листи "Десет супер људи данашњице" Стенлија Лија. После Николе Тесле, он је једини Србин о коме је снимљена емисија за History. Након прилога на Diskavery и History тв каналима, дошла су на ред и снимања за немачке телевизијске станице RTL и KARNER.

Физичари су покушали да открију извор Богданове способности, али она, очигледно, пркоси законима физике и биологије. Највероватније се ради о невероватно великој количини биоенергије која је концентрисана на његовим грудима, односно некој врсти биомагнетизма који омогућава да се задржавају чак и предмети велике тежине. По тумачењу многих физичара он је један од водећих биоенергетичара у свету. Код њега су већ долазиле многе естрадне личности, амбасадори, људи из иностранства, чак и лекари, јер његова биоенергија веома позитивно делује на нерве и враћа њихову проводљивост. Тако мали Богдан веома ефикасно лечи многе неуролошке болести. Својом биоенергијом помогао је чак и мајци Светлани, која више не пије лекове од епилепсије.

Отац Славиша, ипак, највише брине за безбрижно одрастање свог детета, покушава да га заштити од превелике медијске пажње, па је недавно одбио да потпише уговор са једном светски познатом тв станицом. И док се новинари и даље отимају за прилоге о овом дачаку са изузетним даром, и док се физичари из многих земаља труде да открију о каквој се способности ради он живи као и сви његови другари. На наше питање чиме би волео да се бави када порасте он, без премишљања, одговара да је то фудбал. А потом додаје да би волео да што боље научи физику и биологију, како би схватио способност коју поседује.

Светлана Станковић